

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE
54. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE 2020

RAZISKOVALNA NALOGA

**ČOLNARNE NA LIMBUŠKEM NABREŽJU V
OGLEDALU ČASA**

Raziskovalno področje: Zgodovina

Avtorji:	Anja Gostenčnik, Maša Peček, Žiga Tolevski
Mentor:	Rado Šumer
Šola:	Osnovna šola Maksa Durjave Maribor

Vsebina

KAZALO SLIK	2
KAZALO TABEL	3
1. UVOD.....	6
1.1. Opredelitev problema – raziskovalno vprašanje.....	12
1.2. Metode dela	12
1.3. Hipoteze.....	14
2. TEORETIČNI DEL.....	15
2.1. Čolnarna UJV	15
2.2. Čolnarna Elektrokovine.....	23
2.2.1. Restavracija Limbuški zaliv	35
2.2.2. Zasebna vila.....	38
2.3. Čolnarna Tekstilne tovarne Tabor.....	40
2.3.1. Restavracija Hugo.....	44
2.3.2. Čolnarna Tabor – Hangar.....	50
2. 3. 3. Dom nabrežje.....	51
2.3.4. Čolnarna DEM.....	53
2.3.5. Čolnarna Teta Frida	55
2.4. Čolnarna TVT Boris Kidrič	59
2.4.1. Restavracija Marina	65
2.4.2. Center Drava.....	67
3. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	71
4. SKLEP	71
5. UPORABLJENA LITERATURA.....	82
5.1. Interna gradiva podjetja	82
5.2. Časopisni članki.....	82
5.3. Internetni viri:.....	83

KAZALO SLIK

Slika 1: Lokacija in imena čolnarn ob izgradnji (Vir: Lastna zbirka 2019)	6
Slika 2: Hidroelektrarna Mariborski otok, (Vir: https://maribor24.si/gospodarstvo/hidroelektrarna-mariborski-otok 2018)	7
Slika 3: Mariborsko – Brestrniško jezero. (Vir: https://mapio.net/pic/p-3366725/ 2018)	8
Slika 4: Nekoč ob Brestrniškem jezeru. (Vir: Večer, 19. 12. 1980, str. 7)	9
Slika 5: Dr, Marijan Skalitsky. (Vir : Lastna zbirka 2019)	10
Slika 6: Ideje o oživitvi nabrežja.(Vir: Večer, četrtek 19. 4. 1984 str. 9)	11
Slika 7: Iskanje informacij o čolnarni Elektrokovine. (Vir: Lastna zbirka 2018)	13
Slika 8: Raziskovanje v mariborskem arhivu, (Vir: Lastna zbirka 2018)	13
Slika 9: Zakaj takšen naziv gostišča.(Vir: Zasebna zbirka Mirko Ploj 2019)	16
Slika 10: Kratka zgodovina kraja. (Vir: Zasebna zbirka Mirko Ploj 2019)	17
Slika 11: Najemnik čolnarne UNZ Vladimir Špringer (Vir: Lastna zbirka 2019)	18
Slika 12: Čolnarna UJV iz zraka. (Vir: Zasebna zbirka Mirko Ploj 2018)	21
Slika 13: Prenovljena čolnarna. (Vir: Zasebna zbirka Mirko Ploj 2018)	21
Slika 14: Stanje na lokaciji nekdanje čolnarne UJV. (Vir: Lastna zbirka 2019)	22
Slika 15: Zaraščen teren čolnarne UJV. (Vir: Lastna zbirka 2019)	23
Slika 16: Čolnarna Elektrokovine ob nastanku. (Vir: Naš kraj 2018)	24
Slika 17: Odločba o odstranitvi ograje. (Vir: Pokrajinski arhiv Maribor 2018)	25
Slika 18: Izkopana luknja za bazen. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1968)	26
Slika 19: Vabilo na otvoritev. (Vir: Večer, 8.9.1966 str.2)	26
Slika 20: Najemnica čolnarne. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1968)	27
Slika 21: Obisk Miha Marinka. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1970)	28
Slika 22: Delavski svet Elektrokovine na čolnarni. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1972)	29
Slika 23: Zakonca Pokorny na čolnarni. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1976)	30
Slika 24: Dan Elcoma. (Vir: Informacije Elektrokovina 22.5.1982)	31
Slika 25: Zapis v časopisu Elkom. Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1982, 22. 6. 1982)	31
Slika 26: Novi vodja družbenega standarda. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1984)	32
Slika 27: Mladinska akcija (Vir: Informacije Elektrokovina, letnik 1987)	33
Slika 28: Srečanje z novinarji (Vir: Informacije Elektrokovina, letnik 1987)	34
Slika 29: Zapis o prevzemu. (Vir: Večer 4.5. 2000)	35
Slika 30: Požgana čolnarna. (Vir: https://mapio.net/pic/p-22329997/ 2019)	37
Slika 31: Pogorišče nekdanje čolnarne. (Vir: https://mapio.net/pic/p-22329997/ 2019)	37
Slika 32: Zasebna vila na lokaciji nekdanje elektrokovinske čolnarne. (Vir: https://www.portalplus.si/1878/kolbl-crna-gradnja/#2018)	38
Slika 33: Notranjost vile. (Vir: https://www.portalplus.si/1878/kolbl-crna-gradnja/#2018)	39
Slika 34: Lokacija vile na google earth. (Vir: https://www.portalplus.si/1878/kolbl-crna-gradnja/#2018)	39
Slika 35: Zapis v Večeru davnega 1961. (Vir: Večer, 6..7. 1961 str.4)	40
Slika 36: Organiziranost SOZD-a MTT. (Vir: Razgledi MTT, letnik 1977)	41
Slika 37: Živ žav v otroškem bazenu čolnarne Tabor in jadrnice v ozadju. (Vir: Bilten MTT 2019)	42
Slika 38: Zbrani bilteni MTT, ki smo jih preučili v Univerzitetni knjižnici Maribor. (Vir: Lastna zbirka 2019)	42
Slika 39: Zapis o težavah čolnarne Tabor. (Vir: Razgledi MTT december 1981 številka 18)	43
Slika 40: Restavracija Hugo leta 1983. (Vir: Razgledi MTT 1983)	44
Slika 41: Ponovno odprtje restavracije Hugo. (Vir: Večer, sobota 28. september 1985, str. 21)	45
Slika 42: Načrti lastnika restavracije Hugo. (Vir: Večer, sredo 3. februarja 1993, str.9)	46
Slika 43: Tereza Kesovija v restavraciji Hugo. (Vir: Večer, sredo 17. dec 1997)	47

Slika 44: Zunanost nekdanje restavracije Hugo leta 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)	49
Slika 45: Devastirana notranost restavracije. (Vir: Lastna zbirka 2019)	49
Slika 46: Doktor Skalitsky pri gradnji svoje jadrnice pred hangarjem mariborske predilnice in tkalnice. (Zasebna zbirka dr. Skalitsky 2019)	50
Slika 47: Propadajoč Hangar. (Vir: Večer, torek 30.julij 1985)	51
Slika 48: Dom nabrežje. (Vir; Naš kraj 2018)	51
Slika 49: Čolnarna DEM ponoči. (Vir. http://www.dem.si/ 2019)	54
Slika 50: : Čolnarna DEM. (Vir: http://www.dem.si/ 2019)	54
Slika 51: Čokoladnica Teta Frida. (Vir: https://www.google.com/search?q=teta+frida 2019)	56
Slika 52: Glamping naselje 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)	58
Slika 53: Prazna recepcija (Vir: Lastna zbirka 2019)	58
Slika 54: Čolnarna TVT v 70.tih.. (Vir: Naš kraj 2018)	59
Slika 55: Dokument o gradnji čolnarne Brodarskega društva. (Vir: Pokrajinski arhiv Maribor 2018) ..	60
Slika 56: Razpis za upravnika . (Vir: Večer, 2. 8. 1961, str. 6)	61
Slika 57: Razgovor z Vilijem Pircem na naši šoli. (Vir: Lastna zbirka 2019)	61
Slika 58: Tekmovanje ob srečanju mladih (Vir: Odmevi 1985)	63
Slika 59: Z vlakom na čolnarno (Vir:Odmevi 1988)	64
Slika 60: Optimističen naslov v Večeru. (Vir: Večer, 25. 7. 1992 str. 10)	64
Slika 61: Razpis o zbiranju ponudb. (Vir: Večer, 16. 6. 1993)	65
Slika 62: Gužva nekoč ob čolnarni BK (Vir: Večer 1. 8. 2007, str. 19)	66
Slika 63: Stanje 2007. (Vir: Večer 1. 8. 2007, str. 19)	66
Slika 64: Drava center 2019, (Vir: Lastna zbirka 2019)	67
Slika 65: G. Borut Rojs jeseni 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)	68
Slika 66: Plezalna stena na hangarju Drava centra: (Vir: http://www.dravacenter.si/kavarna-restavracija 2019)	69
Slika 67: Čolnarjenje na Dravi. (Vir: http://www.dravacenter.si/kavarna-restavracija 2019)	70
Slika 68: Franjo Šauperl. (Vir; Moj kraj 2018)	71
Slika 69: Ostanki čolnarne UJV leta 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)	75
Slika 70: Zasebna vila na parceli nekdanje čolnarne Elektrokovine, ki zapira dohod do Drave 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)	76
Slika 71: Restavracija Hugo, prej čolnarna Tabor 2019 (Vir: Lastna zbirka 2019)	76
Slika 72: V začetku hangar čolnarne Tabor, 2019 čokoladnica Teta Frida. (Vir: Lastna zbirka 2019)	77
Slika 73: Drava center 2019-nekoč čolnarna TVT BK. (Vir: Lastna zbirka 2019)	77

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prireditve na Limbuškem nabrežju	52

POVZETEK

Ob vzponu mariborskega gospodarstva, v 60. letih prejšnjega stoletja, so sindikati večjih mariborskih tovarn za potrebe svojih zaposlenih ob Dravi zgradili objekte, imenovane čolnarne. Te naj bi služile predvsem sprostitvi in druženju njihovih delavcev, za sestanke, poslovne partnerje in proslave. Čolnarne so zgradili na obeh bregovih Drave, mi pa smo raziskali čolnarne na Limbuškem nabrežju, kjer so jih postavile: TNZ, Elektrokovina, Predilnica in tkalnica Tabor, in Brodarsko društvo iz TVT. Delavcem je Drava takrat pomenila nadomestilo za morje. Teh tovarn ni več, usoda čolnarn pa nadvse zanimiva. Največ časa smo posvetili čolnarni Elektrokovine, ki jo je doletela burna usoda, pa tudi ostalim ter s tem tudi utripu dogajanja na Limbuškem nabrežju, cilju naše raziskovalne naloge. Vire smo poiskali v arhivu, časopisih, spletu in pri ljudeh, udeležencih tega dogajanja. Odkrili smo zanimiva dejstva in zgodbe, ki nam pričajo o času, ki je bil bistveno drugačen od sedanjosti, pa čeprav je obdobje raziskovanja le okoli 60 let.

ABSTRACT

In the 1960's, during the rise of the Maribor economy, the labor unions of major Maribor factories built facilities called boathouses along the Drava river, in order to serve the needs of their employees. These boathouses should primarily provide places for their workers to relax and socialize and to organize meetings, celebrations or host business partners. They were built on both banks of the Drava river but we did a research only on those standing on the Limbus embankment, built by TNZ, Elektrokovina, Predilnica in tkalnica Tabor and Brodarsko društvo stemming from the TVT company. To the workers, the Drava river was a substitute for the seaside back then. These factories are gone now but we find the fate of the boathouses very interesting. Our focus was mostly on the boathouse owned by Elektrokovina and its turbulent fate but we paid attention to the others as well, aiming to study the pulse of the events on the Limbus embankment in our research paper. We have searched for resources in the archives, newspapers, the web and we got the testimonies of the people involved in the above mentioned actions and events. We have discovered interesting facts and stories depicting the times, significantly different from the present, even though the time distance of the research is only about 60 years.

ZAHVALA

Za sodelovanje pri raziskovalni nalogi se iskreno zahvaljujemo mnogim posameznikom, ki so pripomogli k pridobivanju podatkov o nastanku in življenju čolnarn na Limbuškem nabrežju, saj je o nekaterih čolnarnah podatkov izredno malo ali pa skoraj nič. Naj omenimo samo najzaslužnejše: Franjo Šauperl iz Limbuša nam je dal osnovne informacije in nas spodbudil k delu. O čolnarni TNZ smo veliko izvedeli od upokojenega policista Mirka Kogelnika in nekdanjega najemnika Vladimirja Špringerja. Posebej bi izpostavili upokojenega profesorja Antona Kalina, ki nam je iz lastne zbirke posodil glasila nekdanje Elektrokovine, katere čolnarne danes na žalost ni več. Vilijem Pirc nam je pomagal sestaviti pogled na čolnarno TVT, iz KS Limbuš pa smo dobili informacije o delovanju »njihove« čolnarne v času najema. Seveda gre zahvala tudi Univerzitetni knjižnici Maribor in Pokrajinskemu arhivu Maribor, ki sta nam priskrbeli razna gradiva, da smo sestavili celotno sliko dogajanja na Limbuškem nabrežju in še mnogim posameznikom, ki so pomagali osvetliti to dogajanje. Zahvala gre tudi neumornemu mentorju, ki nas je strokovno usmerjal in spodbujal, lektorici Majdi Kukolj, ter ravnateljici šole, ki nam je omogočila delo.

1. UVOD

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja so med Limbušem in Brestanico ob reki Dravi začeli rasti objekti, čolnarne, »kot gobe po dežju«.

Slika 1: Lokacija in imena čolnarn ob izgradnji (Vir: Lastna zbirka 2019)

Raziskovalci smo si zastavili vprašanje zakaj takrat in zakaj prav tam?

Odgovor se glasi, da zaradi akumulacijskega jezera, ki je nastalo po izgradnji hidroelektrarne Mariborski otok in so ga imenovali »Mariborsko ali Brestaniško jezero«¹.

Gradnja elektrarne je bila načrtovana že pred prvo svetovno vojno, graditi so jo začeli v letu 1942. Zaradi vojne so se gradbena dela močno zavlekla, tako da je bilo maja 1945 izvršenih le 30 % gradbenih del. Po vojni so se dela kljub velikim težavam nadaljevala, tako da je leta 1948 pričel obratovati prvi agregat, leta 1953 drugi in leta 1960 še tretji.

---

¹ Različni viri različno imenujejo umetno jezero, ki je nastalo ob zajeitvi Drave z elektrarno Mariborski otok.

*Slika 2: Hidroelektrarna Mariborski otok,
(Vir: <https://maribor24.si/gospodarstvo/hidroelektrarna-mariborski-otok> 2018)*

Jezero, ki je nastalo za elektrarno, je segalo vse do elektrarne Fala in bilo zelo primerno za ribolov, jadranje in druge vodne športe. Lahko rečemo, da je nadomeščalo morje, ki je bilo takrat zaradi pomanjkanja avtomobilov in slabe cestne infrastrukture zelo daleč. To so hitro spoznali delavci, sindikati in vodstva mariborskega industrijskega bazena ter začeli z gradnjo čolnarn in izkoriščanjem naravnih danosti, ki jih je nudilo to umetno jezero.

Slika 3: Mariborsko – Brestrniško jezero. (Vir: <https://mapio.net/pic/p-3366725/> 2018)

Čolnarne so se v 60. in 70. letih začele graditi ena za drugo. Najprej na levem bregu Drave, verjetno zaradi boljše dostopnosti, nato pa na desnem bregu na Limbuškem nabrežju. Če jih naštejemo iz smeri toka reke Drave, kar pa ni enako času njihove izgradnje, so bile to: »Čolnarna TNZ², čolnarna Elektrokovine, čolnarna Tekstilne tovarne Tabor s hangarjem in čolnarna TVT Boris Kidrič. Čolnarne so zgradili večinoma delavci omenjenih tovarn s prostovoljnim udarniškim delom. Zaradi občutka, da je to njihova last in ker je bilo nekoč druženje edina zabava, so jih množično obiskovali tako s kolesi, avtobusi, redkimi avtomobili in na Limbuškem nabrežju tudi z vlakom, ki je vozil na progi Maribor Dravograd. Društva in sindikati so nabavljali čolne in jadrnice, odvijala so se najrazličnejša tekmovanja na reki, regate in seveda pikniki na obali. Ustvaril se je vtis, da je bila izgradnja čolnarn »zadetek v polno«.

---

² Tajništvo za notranje zadeve. Kasneje se je preimenovala v UJV, kar se je »prijelo« pri obiskovalcih. Enako so se spreminjala tudi imena ostalih čolnarn.

Spodnja slika je iz časov, ko je bil obisk čolnarn množičen in se je na tem področju zbiralo staro in mlado.

Slika 4: Nekoč ob Brestrniškem jezeru. (Vir: Večer, 19. 12. 1980, str. 7)

4. avgusta 1962 se je v časopisu Večer pojavil članek, ki je pod naslovom »Pozabljena dolina« razkril stanje in načrte glede oživitve turizma ob Dravi. Med ostalim piše, da je med tednom na obeh straneh mariborskega jezera okoli dva tisoč ljudi, med vikendi pa do deset tisoč in da se predvideva v naslednjih letih povečanje obiska na petindvajset tisoč. Zato so mariborski turistični delavci že pripravljali projekt, ki bo Mariborsko jezero od hidroelektrarne Mariborski otok do elektrarne na Fali spremenil v sodoben turistično-rekreacijski center. Določili so že šest širših območij, na katerih bodo gradili turistične objekte. Zanimivo je, da so za grad Viltuš predvideli preureditev v hotelsko restavracijski objekt z velikim parkiriščem in športnimi objekti, kjer bi lahko sprejeli okoli tisoč gostov.

Toda dolgo ni bilo tako. Nekje po letu 1970 se je stanje začelo spreminjati. Množični obiski čolnarn so začeli usihati in čolnarne so začele postajati nerentabilne in breme tovarnam, ki so jih začele oddajati raznim najemnikom, katerih osnovni motiv pa je bil dobiček, ki pa ga ni bilo, zato so se velikokrat zamenjali. Nekaj je k upadu obiska pripomogel tudi odlok o prepovedi uporabe motornih čolnov v določenih sektorjih Mariborskega jezera in zmanjšanju njihove hitrosti iz leta 1969. Zaradi tega so se pritoževali tako uporabniki teh čolnov kot tudi

obiskovalci, ki jih je motil hrup in valovi, ki so jih povzročali čolni. Podatek iz Večera iz leta 1978 govori o tem, da se je na Dravi dnevno vozilo tudi po 60 in več motornih čolnov, ki so povzročali hrup, odganjali ribiče in obiskovalce, ki so si želeli miru in sprostitve. O tem je bilo veliko polemike v rubriki pisma bralcev v časopisu Večer. Posledica pritiskov javnosti in strokovnjakov je bila, da je občinska skupščina občine Maribor julija 1979 sprejela Odlok o prepovedi plovbe z motornimi čolni v akumulacijskih bazenih in rekah na območju občine Maribor.

Slika 5: Dr, Marijan Skalitsky. (Vir : Lastna zbirka 2019)

Doktor Marijan Skalitsky je menil, da so čolnarne začele zamirati, ko so postali avtomobili dostopni večjemu številu ljudi, saj je bil trend, da so se čez vikende in med dopustom vozili na slovensko in hrvaško obalo. Doktor Skalitsky je verodostojna priča, saj je bil in je še vnet jadralec od prvih dni jadrnanja na mariborskem jezeru. Podobno mnenje ima tudi sedanji lastnik čolnarne Drava gospod Rojs, s katerim smo se pogovarjali o preteklosti, sedanjosti in načrtih v prihodnje.

Ko so postali avtomobili dostopnejši večjemu številu ljudi, so se ti začeli z njimi voziti na Limbuško nabrežje in seveda se je takoj pojavil problem dostopne ceste, ki je nekoč služila pešcem, kolesarjem in motoristom. V KS³ Limbuš so se tega zavedli in so se začeli leta 1980 dogovarjati z Gozdnim gospodarstvom Maribor in tovarno Marles o ureditvi sodobne ceste, ki bi oživila obisk čolnarn na njihovem nabrežju. Ustanovljen je bil celo koordinacijski odbor za ureditev Limbuškega nabrežja, ki pa se je sestel čez štiri leta in na katerem so aprila 1984 nekateri udeleženci razmišljali takole:

Slika 6: Ideje o oživitvi nabrežja. (Vir: Večer, četrtek 19. 4. 1984 str. 9)

Leta 1989 se je želja po urejeni cesti do Limbuškega nabrežja uresničila. Asfaltiralo se je 1300 metrov ceste proti čolnarnam in izpolnjeni so bili vsi pogoji za revitalizacijo Limbuškega nabrežja. Pa je do tega res prišlo?

³ Krajevna skupnost

1.1. Opredelitev problema – raziskovalno vprašanje

Zastavili smo si kar nekaj raziskovalnih vprašanj, ki naj bi nas vodila do končnega cilja- opraviti strokovno in uspešno raziskovalno nalogo, ki bo ohranila spomin na dogajanja na Limbuškem nabrežju, ki jih čas neusmiljeno briše. Poleg tega pa želimo pogledati tudi v prihodnost tega področja, ki ima potencial za razvoj gostinstva in turizma.

Vprašanja, ki smo si jih zastavili so:

- Kdo, kdaj in kako so zgradili čolnarne na limbuškem nabrežju?
- Čemu so te čolnarne služile in kaj se je v njih dogajalo?
- Kateri so bili razlogi, da so ali propadle ali pa pogosto zamenjale najemnike oziroma lastnike?
- Kakšno je stanje danes?
- Kaj predvidevamo, da se bo dogajalo na Limbuškem nabrežju v prihodnje?

1.2. Metode dela

Raziskovalno nalogo smo imeli namen zaključiti že v preteklem letu, a se je zalomilo pri iskanju zgodovinskih virov, raznih podatkov, živih prič, dogajanja itd. Z veliko težavami smo se dokopali do verodostojnih podatkov, saj v tej raziskovalni nalogi nismo mogli uporabiti literature ali pa učbenikov, kar je praksa pri večini podobnih nalog.

Naše metode so bile naslednje:

- Obiskovanje terena, slikanje stanja in razgovori s naključnimi obiskovalci na terenu.
- Iskanje živih prič dogajanja na Limbuškem nabrežju in najemnikov čolnarn.
- Raziskovanje v Pokrajinskem arhivu Maribor, kjer razen gradbenih načrtov praktično ni bilo nobenih podatkov.
- Zbiranje in pregledovanje tovarniških glasil, ki so izhajal v tem času. Nekaj smo jih pridobili iz zasebnih zbirk, nekaj v arhivu in Univerzitetni knjižnici Maribor.
- Pregledali smo celoten arhiv časopisa Večer.
- Iskali podatke po spletnih straneh, ki pa jih o nastanku in življenju čolnarn ne vsebujejo, razen novejšega dogajanja.

Spodnja slika prikazuje vezane izdaje časopisa Elkom, skozi katere smo se morali prebiti, da smo dobili vsaj nekaj informacij o čolnarni Elektrokovine. Podobni viri so bili za druge čolnarne, informacij pa zelo malo.

Slika 7: Iskanje informacij o čolnarni Elektrokovine. (Vir: Lastna zbirka 2018)

Slika 8: Raziskovanje v mariborskem arhivu, (Vir: Lastna zbirka 2018)

1.3. Hipoteze

- Vse čolnarne so zgradili okoli leta 1960.
- Čolnarne so bile namenjene sprostitvi in oddihu delavcev tovarn iz Maribora.
- Množično obiskovanje čolnarn je začelo upadati, ko so tovarne začele graditi počitniške objekte na morju.
- Ob nastanku gospodarske krize v 90. letih so se čolnarne dale v najem ali v odprodajo.
- Novi lastniki ali najemniki niso znali izkoristiti dane možnosti in čolnarne so prehajale iz roke v roko, oziroma začele propadati.
- Gostinski objekti, ki še delujejo na območju čolnarn imajo poleti možnosti za uspešno delovanje, pozimi pa ne.
- Limbuško nabrežje je biser, ki bi se ga dalo bolje izkoristiti.

2. TEORETIČNI DEL

2.1. Čolnarna UJV

Gospa Stanislava Kostanjevec – zadnja najemnica čolnarne, katere lastnik je bil takrat OPS⁴ je svojim gostom na zanimiv način predstavila prostor, na katerem se je nahajala čolnarna, ki je danes ni več!

---

⁴ Območni policijski sindikat.

Kratek sprehod v zgodovino tega kraja

Kar ni bilo zapisano, v kamen ali sliko ovekovečeno, je zapisano izginutju in pozabi.

In žal ima prijazni, v zelenje zakopani Limbuš dobršen del svoje zgodovine
zakopane v zemlji.

Vendar ni dvoma o tem, da so se pradedna ljudstva naselila v obdravske kotline in
prav na mestu, na katerem se nahajate, našla in si uredila **gradišče**
kot zatočišče davnih naseljencev, že tisočletja pred našim štetjem.

Najdišče, ki nam v Limbušu ponazarja prehod iz prazgodovine v rimsko dobo, je
ilirsko gradišče,
ki je tudi v tujem strokovnem tisku znano gradišče tik pred gladino sedanje,
dvignjene Drave.

Do pred kratkim je tudi tu samotni gozd skrival nasipe štirioglatega utrjenega
prostora na dvignjeni ravnici, kamor so poleg otrok zahajali le še gozdarji, lovci
in gobarji, danes pa je na tem mestu zgrajen objekt, sedaj

Gostišče **STARI ILIR** in **Klub 113**,

z bazenom in objekti za šport in rekreacijo. Gradnja, opravljena pred štirimi
desetletji sicer ni bila povsem v skladu z načeli spomeniškega varstva in se za
morebitne najdbe nihče ni resno zmenil. A zdaj je, kar je in navsezadnje ni prav
nič tragičnega v tem, če je staro gradišče znova obljudeno, ime gostišča pa nas
spominja na stare čase in prednike, ki so pred tisočletji prav tukaj za utrjenimi
nasipi kurili ogenj in se posvetovali, kako se ubraniti sovražnika, ki je pritiskal
skozi vhod na severni strani in poskušal vdreti v utrdbo.

Ilirsko gradišče - tloris izpred prve svetovne vojne.

Sicer pa je limbuško gradišče še ovito v mnoge skrivnosti. Nastalo je že pred
prihodom Rimljanov, slednji pa so ga uporabljali kot zavetišče in po mnenju starih
zgodovinarjev kot vojaški tabor z imenom
Olimacium.

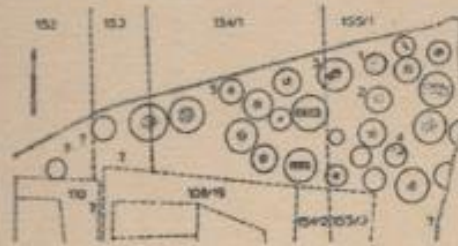
Slika 9: Zakaj takšen naziv gostišča. (Vir: Zasebna zbirka Mirko Ploj 2019)

Kratek sprehod v zgodovino tega kraja

Gradec, skozi katerega ste se pripeljali k nam, naj bi bil še posebej negovan kot zgodovinski spomenik. V njem se namreč nahajajo hallstattske gomile.

Na žalost pa so tisti, ki bi se morali ukvarjati z varovanjem naše zgodovinske dediščine, nanj pozabili in zanemarili **limbuške gomile**, ki se danes, žal, ne vidijo več, ker jih je preraslo nepreahodno goščavje robidovja.

Zato je tod tiho in zapuščeno. Le še skice starih arheologov nas spominjajo na kraj, ki so si ga naši predniki izbrali za pokopališče:

Plan limbuških gomil

Od kod se je prebivalstvo, ki je naredilo gomile, po praznini prejšnjih obdobij vzelo, ni jasno. Tudi ni jasno, s čim so se ukvarjali. Skoraj vse gomile so že krepko načete, ker so vanje že od zdavnaj kopali divji kopači, radovedneži in pozneje tudi arheologi, vendar, kaj so, razen kelto-ilirske in rimske posode v gomilah našli, se ne ve.

Stari ljudje pravijo, da mnogo.

V gomilah najdene starine se hranijo v Gradcu, kot mnogo zgodovinskih najdb z ozemlja Slovenije in prav malo je verjetno, da bodo kdaj razstavljene na krajih in mestih, kjer so bile najdene.

Trinožnik iz gomile

Zaradi skromnih najdb v izropanih gomilah in gradišču, se nam zgodovina tega kraja kaže le v nejasnih obrisih, toda tukaj, prav na tem mestu so pred našim ojetjem živeli ljudje, ki so svoje mrtve pokopavali pod gomilami ob Blažovnici.

Nobenega imena ne poznamo, ostalo je le dvoje pomnikov:
gomile in gradišče.

In če za njuno ohranitev ne bomo kmalu nekaj storili,
bosta sčasoma tudi ta dva pomnika izginila.

Povzeto po gradivu, ki nam ga je prijazno ponudilo Turistično društvo Limbuš

Kako pa se je začelo?

Oddelek za gospodarstvo občinske skupščine Tabor je leta 1963 izdal uporabno dovoljenje za zgrajen objekt sindikalne podružnice TNZ, ki je bil investitor v gostišče, slačilnico, bazena⁵, vikend hišice in vodnjak na parcelni št. 37/1 in 4 ko. Laznica. Po podatkih Stanislave Kostanjevec je bilo zemljišče, na katerem je bila med leti 1961 in 1965 zgrajena čolnarna TNZ v lasti družine Rosina oz. gospe Majde Dovgan. Ti so v zameno dobili parcelo, na kateri so si zgradili vikend hišico. Projekt je izdelal Komuna – projekt Maribor, glavni projektant pa je bil inženir arhitekture Ivan Kocmut. Ta projekt je predvideval le gostišče z WC. Kasneje pa je vse to preraslo v počitniški objekt z gostinsko ponudbo, rekreacijskim bazenom 8x13m in bungalovi za oddih. Objekti so bili zgrajeni za potrebe delavcev organov za notranje zadeve oz. sindikalne podružnice TNZ Maribor in Zaporov Maribor. Gradnjo je vodilo TNZ, v precejšni meri pa so objekt gradili tudi zaporniki Mariborskih zaporov, miličniki pa so jih stražili. Zanimivo je to, da so večino gradbenega materiala na lokacijo pripeljali s čolni po reki Dravi. Ta prvotna gradbena dela so znesla 3,683.383. Din⁶. Les in drugi gradbeni material so v precejšni meri darovala različna podjetja in posamezniki. Ob razgovoru z nekdanjim najemnikom Vladimirjem Špringerjem smo izvedeli, da so bili na tem zemljišču najdeni ostanki ilirskega ali keltskega ognjišča ter ostanki lončarske peči ki pa so jih zaporniki ob gradnji uničili.

Slika 11: Najemnik čolnarne UNZ Vladimir Špringer (Vir: Lastna zbirka 2019)

---

⁵ Bila sta dva bazena. Eden za plavalce in manjši za otroke

⁶ Jugoslovanska denarna valuta

Vladimir Špringer je povedal veliko zanimivega o življenju in dogajanju v tem športno - rekreacijskem centru (čolnarni). Čolnarna je bila po odprtju v začetku zaprtega tipa, torej namenjena samo za policiste MNZ⁷. Eden od njih je zapisal naslednje: »V letih, ko je bil zgrajen objekt, je bil to zelo lep, moderen objekt, z vso infrastrukturo. Odmaknjen od vsakodnevnega vrveža, na izjemni lokaciji, pravzaprav sredi gozda ob reki Dravi.« Objekt je imel športno – rekreacijski pomen ter je bil v prvi vrsti namenjen oddihu aktivnih delavcev milice ter paznikov mariborskih zaporov. V prvih letih so ob sobotah in nedeljah tja zahajale predvsem miličniške družine z otroki. Tam so se kopali, sončili ter družili. Iz drugih koncev Slovenije, predvsem iz Primorske, pa so prihajale družine na dopustovanje. Bivali so v bungalovih, se kopali v bazenu, s kajaki in čolni pluli po Dravi ter zahajali na bližnje Pohorje. Po približno petih letih zaprtega tipa se je čolnarna dala v najem tovarni SWATY⁸ iz Maribora. Naslednji najemnik sta postala leta 1968 zakonca Erika in Vladimir Špringer, ki sta hotela čolnarno "privatizirati". Ker v teh letih privatiziranje s strani posameznikov ni bilo družbeno sprejemljivo, je čolnarno prevzela tovarna INTES⁹, ki pa je vodenje čolnarne prepustila Špringer Vladimirju kot upravniku do leta 1970. Čolnarno so preimenovali v gostišče "Stari Ilir", kar pomeni, da so obudili spomin na nahajališča iz preteklosti v okolici čolnarne. Naslednji najemnik, gospod Špringer, je po spominu povedal, da se je to zgodilo nekje med letoma 1971 in 1972. Podatki o letnicah najema Intesa in Birostroja so vprašljivi, saj se ne ujemajo. Gospod Stanislav Kostanjevec namreč trdi, da je čolnarno leta 1965 prevzelo podjetje Birostroj¹⁰, okoli leta 1970 pa INTES. Oba prej navedena pa potrjujeta, da se je v tem času čolnarna imenovala Stari Ilir. Menim, da je pričevanje gospoda Špringerja bolj verodostojno, saj je bil v omenjenih letih in pod najemom omenjenih podjetij zaposlen v tem lokalu. Gospod Špringer je nakazal težavo te in drugih čolnarn glede poslovanja v zimskem času. V tem času je bilo zelo malo obiska in zato so čolnarne poslovale z izgubo, ki je niso mogle nadoknaditi v času poletne sezone. Ko je bil najemnik Birostroj, se je porodila ideja, da bi na lokaciji čolnarne nastal center za izobraževanje tiskarske tehnike, ki bi pokrival področje celotne Jugoslavije. Tu naj bi slušatelji bivali in se šolali. Ideja se ni realizirala, saj je direktor Birostroja, gospod Smrduh, umrl. Birostroj je prekinil pogodbo in čolnarna je bila naprodaj za cca 20 mil. Din., kar je bilo preveč za resnega kupca. Po letu 1972 je lokal zopet sameval. Spadal je pod skupne službe UJV¹¹ Maribor. Tam

---

⁷ Ministrstvo za notranje zadeve

⁸ Tovarna brusilnih in rezalnih plošč

⁹ Nekoč tovarna testenin

¹⁰ Nekoč uspešna prodaja pisarniške opreme, strojev itd.

¹¹ Uprava javne varnosti

so poskrbeli, da so se menjavali upravniki, za okolico in čistočo pa je skrbel upokojeni miličnik Slavko Šivec, ki je stanoval v bližini. Skoraj deset let so si skupine interesentov lahko najele okolico objekta za razne piknike in druga družabna srečanja, a ker ni bilo vlaganja v objekte, ki so samevali, so ti počasi propadali. Seveda so se časi spreminjali in zmeraj manj so imeli miličniki interes do koriščenja objekta, prav tako pa MNZ RS, ki je bilo v devetdesetih lastnik objekta. Odločili so se, da zopet poizkusijo z oddajo objekta v najem. Najemnik je 28. 5. 1991 postal znani Mariborčan Rudi Polner, kasneje pa njegov sin Niko Polner. Gostišče so preimenovali v »MN Club« in mu vdihnili modernejši imidž. Tukaj so se odvijale mnoge odmevne zabave z znanimi estradnimi umetniki, celo izbor za miss Slovenije. Zabav se je udeleževalo tudi po več tisoč ljudi. Kazalo je, da gre lokalu na bolje, a ni trajalo dolgo. Po razgovorih menimo, da je hotel lastnik na hitro bogateti, zato je začel navijati in spreminjati cene ponudbe, kar je vse bolj odvrčalo obiskovalce. Prav tako je prišlo do spora s policijskim sindikatom - OPS¹², ki je okoli leta 1992 postal dejanski najemnik objekta, Polner pa podnajemnik. Sindikat je Polnerju očital, da ne izpolnjuje dogovorjena vlaganja v objekte in policistom ne omogoča obljubljenih sindikalnih ugodnosti, zato pogodbe niso podaljšali. Objekt je bil zopet prepuščen zobu časa in seveda dodatno propadal. Po preverjenih informacijah je policijski sindikat v letu 1999 ponovno razpisal natečaj za najem, ki ga je med več zainteresiranimi dobila Borislava Kostanjevec. Gospa Kostanjevec nam je poslala pisno sporočilo, kaj vse je vložila v objekt in njena vlaganja v celoti povzemamo: *»Tako smo v slabem letu s sinom in hčerko propadajoči objekt - lokal v celoti obnovili. Prekrili smo streho, obnovili fasado, prepleskali zunaj in znotraj, zamenjali dotrajana okna v kuhinji, keramiko v gostinskih sobah, opremili gostinsko kuhinjo v celoti! Opreмили s pohištvo jedilnico in vse gostinske sobe, obnovili bazen in strojnico, obnovili nedelujoč vodovodni sistem in studenec s črpalkami, v celoti obnovili zapuščene bungalove in drugo pohištvo, na novo zgradili in uredili igrišče za odbojko, na novo zgradili rusko kegljišče itd... in leta 2000 odprli Okrepčevalnico Stari Ilir.«* (Borislava Kostanjevec 2018)

Spodnje slike potrjujejo navedbe gospe Kostanjevec.

---

¹² Območni policijski sindikat

Slika 12: Čolnarna UJV iz zraka. (Vir: Zasebna zbirka Mirko Ploj 2018)

Slika 13: Prenovljena čolnarna. (Vir: Zasebna zbirka Mirko Ploj 2018)

Do 15. 9. 2004 je čolnarno Limbuš imela v najemu Borislava Kostanjevec, ki pa je zaradi neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti s strani policijskega sindikata pogodbo prekinila. Po tem letu so pričeli objekti čolnarne vztrajno propadati. Objekti so bili deležni vlomov in različnih oblik vandalizma.

Dejstvo je, da je več kot 40 let z zemljiščem in objekti čolnarne UJV aktivno upravljal policijski sindikat. Objekti pa so bili v prvi vrsti namenjeni športni in počitniški dejavnosti aktivnih delavcev organov za notranje zadeve.

Šele 4. 12. 2006 je postala lastnica čolnarne Republika Slovenija, upravljavec nepremičnine pa Ministrstvo za notranje zadeve.

Zemljišče s poslovnim in gospodarskim objektom je bilo 16. 11. 2016 prodano podjetju GOKOP d.o.o, Plintovec 33 b, 2201 zg. Kungota, ki je nameravalo tam zgraditi luksuzno vilo, a je gospodarska recesija napravila svoje in to podjetje je zemljišče z ostanki objektov 2016 prodalo nekemu podjetju, katerega imena nam niso zaupali. Stanje na terenu se do danes ni spremenilo, kar dokazujejo slike, ki smo jih sami posneli ob obisku terena. Tako je klavrno propadla prva čolnarna v nizu in zamrlo nekoč živo druženje na tem čudovitem delu Limbuškega nabrežja, ki so ga odkrili že naši predniki Iliri

Slika 14: Stanje na lokaciji nekdanje čolnarne UJV. (Vir: Lastna zbirka 2019)

Slika 15: Zaraščen teren čolnarne UJV. (Vir: Lastna zbirka 2019)

2.2. Čolnarna Elektrokovine

Franjo Šauperl, krajevni ljubiteljski zgodovinar, je zapisal: *»Na najlepšem območju Limbuškega nabrežja, na polotoku med novim Limbuškim zalivom in reko Dravo, je v šestdesetih letih 20. stoletja sindikat Elektrokovine Maribor na tem najbolj idiličnem območju zgradil čolnarno z gostinskim obratom, bazenom in gostinsko zunanjo ponudbo ter vzhodno od gostinskega lokala v gozdu velik hangar¹³ za shranjevanje čolnov in druge opreme za plovbo po Dravi«.* (Franjo Šauperl, Naš kraj 2018)

Obiskovalci te čolnarne so se s tem zapisom nekoč zagotovo strinjali.

---

¹³ Večji zaprti prostor (SSKJ)

Slika 16: Čolnarna Elektrokovine ob nastanku. (Vir: Naš kraj 2018)

Uradni nastanek tovarne Elektrokovina sega nazaj v leto 1948, čeprav so na tem mestu že poslovala različna manjša podjetja oziroma delavnice, ki pa so jih zavezniška letala leta 1944 porušila in požgala, ker so se tu proizvajali razni deli za strelivo. Tovarna se je skozi leta zelo širila, kot tudi njen osnovni program, proizvodnja elektromotorjev, črpalk in svetil. Ob propadu je štela okoli 5000 delavcev in bila med večjimi tovarnami v Mariboru. Seveda so tudi v tej tovarni skrbeli za svoje delavce, tako na področju prehrane kot športa, rekreacije in oddiha.

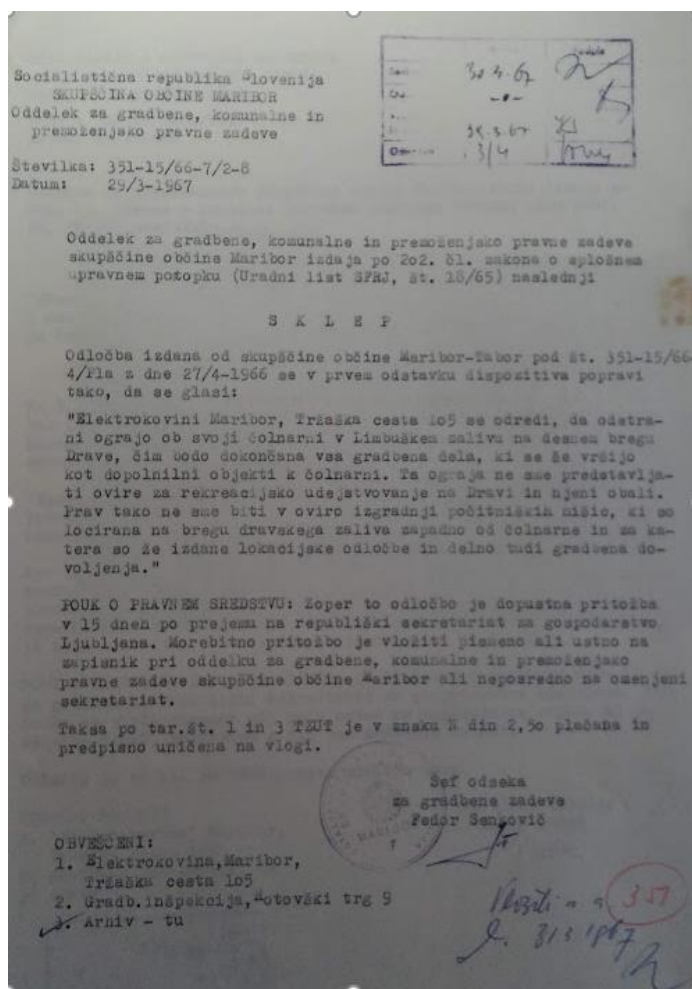
Vodja družbenega standarda Ivan Dvoršak je ob 30. obletnici Elektrokovine 1978 zapisal: *»Lastne počitniške objekte so začeli naši delavci graditi 1955. leta, to je v času, ko je bilo potrebno po skoraj 10-letnem težkem in naporsem delu pri izgradnji in obnovi domovine pričeti misliti tudi na oddih in rekreacijo delovnega človeka. Prvi rekreacijski objekt je bila čolnarna na obali Drave pri Limbušu. Vsa težaška nestrokovna dela so opravili delavci Elektrokovine s prostovoljnim delom in dom dokončali 1958. Istočasno je bil zgrajen pomol, hangar za čolne pa je bil dograjen 1962. leta.*

Čolnarna je bila nekaj let namenjena oddihu, rekreaciji in zabavi delavcev Elektrokovine, pozneje pa je morala odpreti vrata tudi drugim občanom, S tem je izgubila na svojem prvotnem pomenu in draži, kar je verjetno tudi vzrok, da ni bilo več interesa za dograditev bazena in drugih športnih objektov. Čolnarna v Limbušu je ostala le še privlačna točka za delovne sestanke, srečanja, seminarje in poslovilne večere delavcev, ki odhajajo v pokoj. Prepričani

smo, da bomo članice SOZD ELKOM¹⁴ uresničile dobro zamišljen načrt, po katerem bi naj čolnarna v Limbušu postala resnični rekreacijski center in točka, kjer bi se delavci članic bolje spoznali in zblížali, kot je bilo to sedaj.» (Ivan Dvoršak, Elkom Elektrovina 1978)

Seveda se zadnje želje niso uresničile (opomba pisca).

Odločba iz leta 1967 dokazuje, da je Občina Maribor Tabor zahtevala odstranitev ograje in odprtje čolnarne za vse obiskovalce, saj da ograja ovira rekreacijsko udejstvovanje na Dravi in njeni obali.

Slika 17: Odločba o odstranitvi ograje. (Vir: Pokrajinski arhiv Maribor 2018)

Elektrovina je odgovorila, da je ograja zaradi zaščite gradbenih dejavnosti - gradnja bazena in hangarja za čolne in da bo odstranjena po zaključku del. Dela na bazenu se niso zaključila,

¹⁴ Sestavljena organizacija združenega dela elektrovinske dejavnosti Maribor. V tem času so se organizacije združenega dela (OZD), ki so imele sorodne proizvodne programe združevale v SOZE-e, ki so bili pogruntavščina socialističnega samoupravljanja.

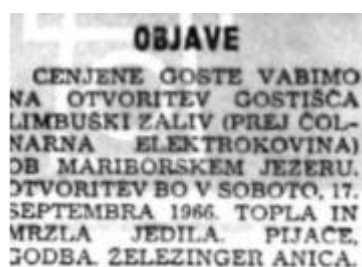

hangar pa se je postavil. Zanimivo je, da se je občina najprej zmotila in zahtevala leta 1966, da ograjo odstrani Mariborska tekstilna tovarna, ki je imela čolnarno na levi strani Drave (Sidro) in na desni (Tabor), ki pa ni imela ograje in je šele po pritožbi izdala odločbo za Elektrokovino, ki potem ni bila namenjena samo njenim delavcem in začele so se težave.

Slika 18: Izkopana luknja za bazen. (Vir Informacije Elektrokovina letnik 1968)

Elektrokovina je na podlagi ekonomske analize in raziskave stanja ostalih čolnarn, kjer je bilo stanje podobno, svojo čolnarno leta 1966 oddala v najem gospe Anici Železinger, čeprav se kar nekaj članov kolektiva s tem ni strinjalo. Čolnarna se je preimenovala v gostišče Limbuški zaliv, kar je razvidno iz vabila objavljenega v Večeru 16. septembra 1966.

Slika 19: Vabilo na otvoritev. (Vir: Večer, 8.9.1966 str.2)

Kakšno je bilo stanje na čolnarni, lepo opiše nekdanji tovarniški urednik časopisa Milan Cilenšek, ki je čolnarno obiskal in ugotovil, da med približno 100 gosti ni nobenega zaposlenega iz Elektrokovine. Iz pogovora z najemnico izvemo, da goste odbijajo večkratne podražitve uslug, pokvarjeni čolni in nedokončan bazen, da pa je v sezoni na čolnarni po 400 in več gostov. Njo moti predvsem nizka plača, da pa bi lahko dokončno uredili nedokončane objekte, je predlagala simbolično vstopnino, kar pa se ni realiziralo. Po štirih letih je Anica najemno pogodbo prekinila .

Slika 20: Najemnica čolnarne. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1968)

Delavci in strokovne službe so iskale rešitve za čolnarno. Sindikat podjetje je menil, da bi bilo potrebno na zemljišču čolnarne postaviti nekaj vikend hišic, pa dograditi bazen ter nekaj športnih igrišč. Zanimiva je bila pobuda, a je ostalo le pri idejah. Da to še ni bilo dovolj je nekdo vlomil v čolnarno in zanetil ogenj v barakah ob čolnarni, tako da sta dve pogoreli, gasilci pa so z hitrim posredovanjem zaščitili čolnarno. Ker je čolnarno zopet upravljal družbeni standard v podjetju, je bila le ta odprta samo v sezoni od 15. marca in praviloma do 13. septembra. Zima je bila namreč mrtva sezona.. Leta 1970 je čolnarna gostila velik politični obisk. Elektrokovino je obiskal viden slovenski politik Miha Marinko, ki si je ogledal tudi čolnarno, kjer ga je vodstvo podjetja pogostilo.

Slika 21: Obisk Miha Marinka. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1970) ¹⁵

Po 70. letih se je čolnarna uporabljala za raznorazna srečanja, sestanke in praznovanja delavcev Elektrokovine, organizacij in društev. Iz glasil izvemo, da so se na čolnarni srečevali ob dnevu republike invalidi iz podjetja. Redno so bili gostje člani gasilskega društva, ki so tam imeli občne zборе. Večkrat je sestankoval delavski svet podjetja

---

¹⁵ Miha Marinko, slovenski partizan in narodni heroj, * 8. september 1900, Gabrsko, Rovte (Trbovlje) † 19. avgust 1983, Ljubljana. Po osvoboditvi je bil kooptiran v AVNOJ oz. njegovo predsedstvo, kasneje poslanec v zvezni ljudski skupščini do 1967. Delal je pri CK KPJ v Beogradu, sredi junija 1946 pa se je kot zamenjava za Borisa Kidriča, ki je takrat odšel v Beograd, vrnil na vodilne funkcije v Slovenijo. Celih 20 let je bil (politični) sekretar CK KP/ZK Slovenije (1946--66), obenem pa predsednik Vlade LRS in sekretar IO OF (1946--53) ter nato predsednik Ljudske skupščine LRS (1953--62) in predsednik glavnega odbora SZDL Slovenije (1953--61), član Izvršnega komiteja (1954--66) oz. predsedstva CK ZKJ (1966--69) in Sveta federacije (od 1963 do smrti), obenem Sveta za ljudsko obrambo SFRJ (1964--68); bil je rezervni generalmajor JLA. Poleg drugih odlikovanj je dobil red narodnega heroja in malo kasneje še junaka socialističnega dela (1960).

Slika 22: Delavski svet Elektrokovine na čolnarni. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1972)

Svoje sestanke so imeli planinci, mladina, ZK¹⁶, športna društva, krvodajalci itd. Organizirane so bile tudi večje prireditve. Tako je v soboto 31. avgusta 1974 potekalo na čolnarni veliko srečanje mladih iz Elektrokovine, Lileta, Vezanine, Talisa in JNA¹⁷. Ekipa so se pomerile v šahu, namiznem tenisu in streljanju. Častni gost je bil Ivo Nerat, sekretar republiške konference mladih delavcev, ki je imel predavanje. Sledila je zabava ob igranju vojaškega ansambla, vse pa je posnela RTV Ljubljana in radio Maribor.

Na čolnarni so se zaposlovali različni ljudje, ki pa na njej niso dolgo vzdržali, dokler leta 1976 nista delo prevzela zakonca Pokorny iz Lovrenca na Pohorju. Ta sta ostala zvesta delu na čolnarni vse do 1. 1. 1994. Franci Pokorny je imel funkcijo upravnika, žena Dragica pa je bila kuharica. Oba sta spadala pod družbeni standard Elektrokovine, ki je do stečaja upravljal s čolnarno.

---

¹⁶ Zveza komunistov. V bivši Jugoslaviji edina politična stranka.

¹⁷ Jugoslovanska narodna armada

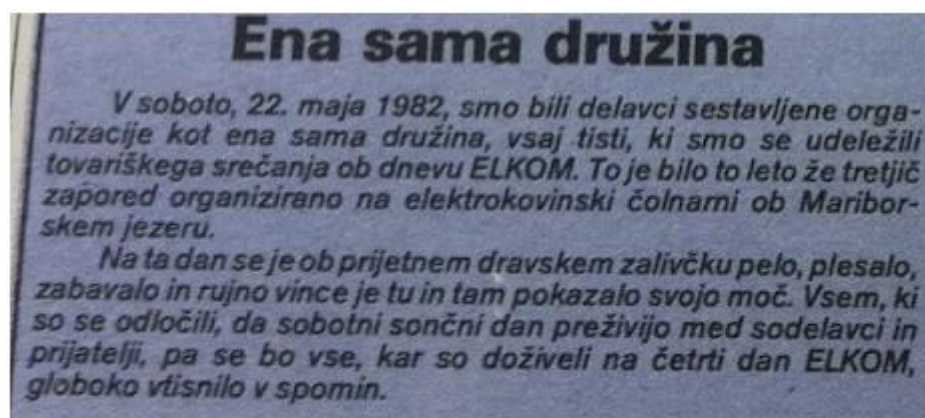
Slika 23: Zakonca Pokorny na čolnarni. (Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1976)

S prihodom novih delavcev na čolnarno se je čolnarno zopet odprlo za celo leto . Pomembna je bila odločitev samoupravnih organov podjetja, da se večino poslovnih kosil in sestankov odvija na čolnarni, kar je nekako zapolnilo zimsko sezono in prispevalo k boljšemu poslovanju čolnarne. Dragica Pokorny je bila odlična kuharica, tako da je bilo za kvaliteto jedi poskrbljeno, če pa so bile najavljene večje skupine, so na pomoč priskočile delavke iz družbenega standarda

Slika 24: Dan Elkoma. (Vir: Informacije Elektrokovina 22.5.1982)

Velik dan za delavce Elektrokovine je bil vsakoletni dan Elkom, ki se je večinoma odvijal na čolnarni. Seveda so se ob govorniškem odru zvrstili pomembni posamezniki iz političnega življenja občine in širše, ki so nanizali uspešnost podjetja in socialističnega samoupravljanja. Popoldne in v večer pa so se odvijale zabavne igre ter zabavni program s plesom. Milan Oder, urednik glasila, je na koncu članka o dogajanju na čolnarni zapisal: »Popoldan se je prevesil v zgodnji večer. Mnogi so že odšli, tudi »muzikantje« so pospravili svoje instrumente. Tu in tam je kdo preizkušal svoj glas, pa mu je bil že povsem ohripel. Mrak je že bil, ko so tudi najbolj vztrajni pobrali šila in kopita ter se podali proti svojemu domu. Čolnarna Elektrokovine je ostala osamela in pogreznjena v naročje mladega gozda ob Dravi. Dan ELKOM bil je živ.....«

Slika 25: Zapis v časopisu Elkom. Vir: Informacije Elektrokovina letnik 1982, 22. 6. 1982)

Tudi jubilanti so v glavnem organizirali svoja srečanja na čolnarni, kjer so bili pogoščeni, seveda pa so dobili tudi denarne spodbude glede na število let dela v Elektrokovini. V letu 1982 je bilo kar 198 slavlencev. Kot zanimivost naj omenimo, da so za 20 let dela v podjetju dobili 6.930,00 dinarjev in diplomo. Do 12. ure so morali ta dan normalno delati, nato pa so tisti, ki so se udeležili srečanja na čolnarni, od nadrejenih dobili službeno dovolilnico za odhod iz podjetja. Prav tako je bila pred zimo 1982/83 izpeljana za čolnarno pomembna investicija. Delavci iz vzdrževanja so na čolnarni vgradili centralno ogrevanje za celotno čolnarno, kar je pomenilo bistveno večje ugodje v mrzlih mesecih in olajšanje dela zaposlenih.

Leta 1984 je vodenje oddelka družbeni standard, na željo generalnega direktorja, prevzel naš mentor in s tem upravljal tudi s čolnarno. To delo je opravljal 7 let, ko ga je zaradi uspešnega dela v svoje vrste za direktorja marketinga zvalilo uspešno zasebno avstrijsko – slovensko podjetje.

Slika 26: Novi vodja družbenega standarda. (Vir: Informacije Elektrokovuna letnik 1984)

Ko se je v Večeru pojavil članek, kako razni direktorji (tudi Elektrokovine) varčujejo in poslovna kosila opravijo v lastnih objektih, je vodja oddelka tovarniške novinarje obvestil, da je članek neresničen in da kosila na čolnarni upadajo, da pa vodje Elektrokovine svoje goste

vodijo le par metrov stran v gostišče Hugo, kjer pa so računi bistveno višji. Novinarji so ob analizi stroškov poslovnih kosil pritrdili vodji družbenega standarda, kar je botrovalo temu, da je direktor Elektrokovine zopet zahteval, da se obiskuje čolnarna, kjer je postrežba in kvaliteta na podobnem nivoju kot v znanih mariborskih lokalih.

Življenje na čolnarni je še naprej teklo po ustaljenih tirnicah. Tam so se srečevali gasilci, orodjarji, jubilanti. Ti so se še posebej veselili, ko so jim igrali Veseli slavčki, dva člana sta bila delavca Elektrokovine. Kolesarji Elektrokovine so 20. septembra 1987 organizirali igre dobre volje, kjer so se pomerili na 25 kilometrski progi s ciljem na čolnarni, kjer je bilo potem družabno srečanje z različnimi igrami.

Stalni gostje so bili ribiči različnih ribiških družin, ki so prirejali tekmovanja v ribolovu, poleti so se na »polotoku« sončila mlada dekleta zgoraj brez in marsikaterega obiskovalca je naključno zaneslo na ta konec zemljišča. Obiskovalci se niso kopali v Dravi, saj je bila večinoma kalna, v zalivu pa se je kopičil mulj, so pa napravili tuš, tako da so se lahko obiskovalci ob vročih dnevih oprhali.

Tudi mladi delavci Elektrokovine so sodelovali pri urejanju čolnarne. Pred dnevom mladosti so v počastitev 25. maja leta 1987 izvedli delovno akcijo urejanja okolja čolnarne. Najbolj jih je motil nedokončan bazen, v katerem je raslo grmičevje in drevje in je bil pravi raj za kače.

Slika 27: Mladinska akcija (Vir: Informacije Elektrokovina, letnik 1987)

Slika 28: Srečanje z novinarji (Vir: Informacije Elektrokovina, letnik 1987)

Naj povemo še to, da je bilo tega leta na čolnarni tudi srečanje novinarjev severovzhodne Slovenije, katerega pokrovitelj je bil mariborski župan Emil Tomažič, ki se je srečanja tudi udeležil.

Pred dvema letoma, ko je bila čolnarna v igri za zlato vrtnico in jo je tudi dobila, je dolgoletni vodilni delavec Elektrokovine Marko Drnovšek novinarju Večera Bogu Skalickiju povedal: »Ko smo gradili bazen, nas je nenadoma postalo strah, da bi čolnarna postala javno kopališče. To je bilo v tistih letih, ko se je obiskovalcev kar trlo, potem pa smo zaznali osip. Kaj storiti z velikim bazenom? Vse več je mnenj, da bi ga morali urediti, ker je škoda, da je neizkoriščen. Toda namesto plavalcem naj bi ga namenili rekreativcem, saj bi lahko na dnu, ki ni cementirano, napravili igrišče za košarko, odbojko, badminton in podobno. To ne bi bila posebej velika naložba, čolnarna pa bi gotovo precej pridobila.« (Bogo Skalicki Večer, 1985)

Ostalo je le pri besedah

Vodja družbenega standarda je po delovni akciji mladih pohvalil njihovo delo ter obljubil, da se bo lotil sanacije bazena. In se je res. Ko so v KS Limbuš urejali cesto na Meranovo¹⁸, se je vodja družbenega standarda z odgovornimi v Limbušu in podjetju dogovoril, da bodo kamioni z zemljo iz ceste zapolnili bazen. Zemlje in ostalega materiala je bilo dovolj, da se je bazen

---

¹⁸ Meranovo je posestvo, ki se nahaja na Prinčevem Hribu. Znano je po vinogradništvu. Danes posestvo upravlja Fakulteta za kmetijstvo Univerze v Mariboru

napolnil, površina zravnila in zasadila s travo. Nad nekdanjo bazensko luknjo je nastala lepa zelenica, kamor se je postavil gostinski vrt. Zanimivo je, da so delavci Elektrokovine, ki so gradili čolnarno in bazen, precej negodovali, večina pa je menila, da je bila to pametna in edina prava rešitev. Po odhodu našega mentorja iz Elektrokovine je vodenje družbenega standarda prevzel nov vodja. Na čolnarni se ni nič spremenilo, Elektrokovina pa je tonila v vse večjo krizo in pričakoval se je stečaj podjetja in seveda negotova usoda čolnarne. Zanimivo je, da je Murat Dedić, vodja računovodstva v Elektrokovini, še poleti leta 1993 trdil, da se čolnarna ne bo prodala, že čez nekaj mesecev pa je Elektrokovina odšla v stečaj. Kreditna banka Maribor je po sili razmer, kot največji upnik podjetja, postala 80 % lastnik Elektrokovine in s tem seveda tudi čolnarne, s katero pa ni vedela, kaj početi in jo je dala v najem takrat znanemu poslovnežu, poslancu in soustanovitelju Podjetniške stranke Bogu Rogini. Po pričevanju stalnih obiskovalcev te lokacije se je do njih arogantno obnašal, prepovedoval sprehode z psi, prenehal prodajati začasne ribiške dovolilnice, ki si jih pred tem lahko kupil v lokalu, celo odslovil delavce, ki so čistili mulj v zalivu, z izgovorom, da ribičev tam ne potrebuje itd. Seveda se je to razvedelo in gostov je bilo vse manj, prav tako dobička, zato je najem prekinil. Čolnarna ni dolgo samevala, saj jo je najel-odkupil samostojni podjetnik iz Maribora Darko Zupanič.

2.2.1. Restavracija Limbuški zaliv

V četrtek 4. maja 2000 je Večer objavil veselo novico:

Spet bo živahno pri priljubljeni izletniški točki Mariborčanov

Limbuško pivo in Dravska roža

V nekdanji čolnarni Elektrokovine bosta družinska restavracija Limbuški zaliv in Limbuška pivovarna

Slika 29: Zapis o prevzemu. (Vir: Večer 4.5. 2000).

Zupanič je zelo spremenil notranjost čolnarne. Notranjost je uredil v gusarskem stilu, obdelano s potočnimi kamni in velike prostore spremenil v majhne separeje. Naš mentor, ki je gostišče takrat obiskal, je bil nad spremembami zgrožen, saj je bil po njegovem prostor brez »duše«, hladen in neokusno opremljen. Dogradili so prizidek za pivovarno, kjer naj bi varil pivo. Spremenil je tudi ime čolnarne v Restavracijo Limbuški zaliv. Za večje družbe in poroke je obnovil hangar za čolne, je pa postavil tudi zanimiva igrala za otroke. Načrtoval je kupiti ladjico z imenom Dravska roža, ki bi prevažala goste po reki Dravi. Investicija bi ga naj veljala milijon in pol mark. Načrtov je bilo veliko in pričakovala se je oživitev tega dela nabrežja, a ni bilo tako. Videlo se je, da lastnik nima izkušenj z gostinstvom in tudi njegov odnos do gostov ni bil

najbolj primeren. Vse to je vodilo k zmanjševanju števila gostov, kar je povzročilo finančne težave lastnika, ki ni zmožgal poravnati dolgov. Na koncu je prišlo do požara čolnarne, ki je praktično v celoti pogorela. Storitca policija ni našla.

V časopisu Novice je 5. aprila 2014 Brako Zupanič povedal svojo verzijo zgodbe s čolnarno in ker je res zanimiva jo objavljamo. Od bančne ustanove je kupil nepremičnino, čeprav sploh še ni bila lastnik nepremičnine. Ko je to vendarle uredil in je NKBM Leasing postal dejanski lastnik, je sledil nov šok. Z upravne enote so mu sporočili, da dovoljenja za adaptacijo ne bo, saj je objekt črna gradnja. *»Zameglilo se mi je pred očmi. A nisem vrgel puške v koruzo, naredil sem vse, da sem objekt legaliziral, dobil gradbeno dovoljenje in naposled še uporabno,«* je razlagal Zupanič in skoraj dal vedeti, da najhujši del zgodbe šele sledi. Po štirih letih donkihotovskega boja z mlini na veter je restavracija ob Dravi vendarle zaživela. (Aleš Andlovič, Novice 2014)

Ker je Darku Zupaniču celotna stvar »smrdela«, si je na vse pretege prizadeval, da bi zadevo refinanciral. In našel partnerja v največji slovenski banki, ki je poplačala njegove dolgove. Istočasno je vse kazalo, da bo projekt za poldrugi milijon tedanjih nemških mark (danes 750.000 evrov) zaživel in se dobro končal. Toda najhujše je šele sledilo. *»Nekega dne smo sami pogasili manjši požar v kuhinji. Ogenj je izbruhnil na fritezi, a ni bilo hujšega. Škode je bilo za dobrih 2500 mark, a zavarovalnica je ni želela poplačati. Tedaj so utemeljevali, da bi bilo treba aparate, starejše od šestih let, pregledovati na šest mesecev in ne šele po obdobju enega leta, kot smo to storili. Odločil sem se prekiniti zavarovanje in prenehal plačevati premijo,«* pojasni Darko Zupanič. (Aleš Andlovič, Novice 2014)

Dobre tri mesece zatem se je zgodila katastrofa. Bilo je zgodaj zjutraj, ko so na vratih Zupaničevih pozvonili policisti. Hiteli so razlagati, da je v njegovem lokalu na Limbuškem obrežju gorelo. Ko se je Darko Zupanič pripeljal do projekta svojega življenja, bi ga kmalu zadela kap. Njegove sanje, načrti in prihodnost so povsem pogoreli. Ostal je brez gostilne, brez dela in s kupom dolgov. Od zavarovalnice ni mogel pričakovati pomoči, saj je pogodbo prekinil. *»Sledilo je najhujše obdobje, ko so si izvršitelji podajali kljuko. V projekt ni bil vložen samo moj denar, tudi od moje mame in tašče. Naposled mi je vendarle uspelo najti nizozemskega kupca za pogorelo stavbo in zemljišče,«* je dopolnil nekdanj uspešen podjetnik. Iz izkupička je lahko poravnal dolgove do banke in davčne uprave (davek na dodano vrednost in prispevke za deseterico zaposlenih), odprte so ostale še terjatve dobaviteljev. (Aleš Andlovič, Novice 2014)

Edini način je bil osebni stečaj. Zdaj je tudi ta končan in laže sem zadihal. Banko sem imel do tega dogodka za zaupanja vredno institucijo, ki pa me je na koncu ogoljufala in premoženjsko uničila. Le vprašanje je, kdo je na dveh mestih podtaknil požar. Najprej sem bil celo sam osumljen, a so policisti to možnost zavrgli, saj so ugotovili, da lokal sploh ni bil zavarovan,« je sklenil Zupanič. (Aleš Andlovič, Novice 2014)

Slika 30: Požgana čolnarna. (Vir: <https://mapio.net/pic/p-22329997/> 2019)

Slika 31: Pogorišče nekdanje čolnarne. (Vir: <https://mapio.net/pic/p-22329997/> 2019)

Pogorišče je samevalo in postajalo nevarno za širitev glodavcev in bolezni. Poleti 2008 se je v Večeru pojavil članek, ki je najavil svetlejšo prihodnost na tem delu zaliva. Zemljišče in zgradbo je kupilo mariborsko podjetje Spectrum projekti, ki naj bi bilo v lasti tujih investorjev. Direktor Martin Lorenci je izjavil: *»Cilj našega projekta je, da na to lokacijo umestimo počitniško-turistično-rekreativno ponudbo, ki bo v sozvočju z naravnimi danostmi lokacije in bo dopolnjevala sedanjo ponudbo Maribora in okolice.«* (Martin Lorenci, Večer 2008) Najavil je tudi, da začetke gradbenih del načrtujejo za prihodnje leto. Pa tudi to so bile le prazne obljube.

2.2.2. Zasebna vila

Po naših podatkih in razgovorom z g. Kolblom ugotavljamo, da je g. Kolbl od zgoraj omenjene družbe kupil zemljišče in pogorišče. Ker naj bi na tem zemljišču zgradil turistično stanovanjski objekt, je pridobil gradbeno dovoljenje. Danes stoji na tem zemljišču velik zaseben stanovanjski objekt, zavarovan z visoko ograjo, ki tu ne bi smel biti, saj omejuje dostop do Drave, ki je javno dobro.

. stara, grda čolnarna v krajinskem parku je postala čudovita "Kolblova vila". (FOTO: www.bcr.si)

*Slika 32: Zasebna vila na lokaciji nekdanje elektrokovinske čolnarne.
(Vir:<https://www.portalplus.si/1878/kolbl-crna-gradnja/#2018>)*

Luksuzna dnevna soba, kjer bi sicer morala biti recepcija turističnega objekta (FOTO: www.bcr.si)*

Slika 33: Notranjost vile. (Vir: <https://www.portalplus.si/1878/kolbl-crna-gradnja/#> 2018)

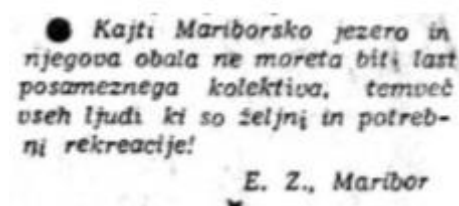

Slika vile s parcelo in "zasebno" obalo Marka Kolbla, kot jo pokaže Google Earth (Limbuško nabrežje, Maribor).

Slika 34: Lokacija vile na google earth. (Vir: <https://www.portalplus.si/1878/kolbl-crna-gradnja/#> 2018)

Takšen objekt zaradi statusa, ki ga ima to zemljišče (Krajinski park Mariborsko jezero), ne bi smel dobiti gradbenega dovoljenja, saj ni namenjen dejavnostim, ki se lahko v krajinskem parku izvajajo in še huje, zapira prehod do javnega dobrega – obale Drave in reke same. Okoljska in druge inšpekcije pa nič!

Že poleti leta 1961 je Mariborčan E. Z. v Večeru zaradi ograje okoli čolnarne Elektrokovine zapisal naslednje:

Slika 35: Zapis v Večeru davnega 1961. (Vir: Večer, 6..7. 1961 str.4)

Ta zapis bi MORAL veljati tudi danes!

2.3. Čolnarna Tekstilne tovarne Tabor

Zaradi boljšega razumevanja stvari pri čolnarni, ki smo jo imenovali čolnarna TT Tabor in jo bomo tako tudi v nadaljevanju, je potrebno nekaj povedati o razvoju tekstilnih tovarn v Mariboru. Razni viri namreč čolnarno v različnih obdobjih različno naslavljajo. To je posledica časa samoupravljanja v tedanji državi Jugoslaviji, ko so se razna podjetja organizacijsko preoblikovala, združevala, razdruževala itd. Do leta 1962 so bile različne tovarne, ki so se ukvarjale s tekstilno proizvodnjo samostojne, po tem letu pa se je začelo združevanje v SOZD MTT Maribor. Tega leta sta se združili Predilnica in tkalnica Maribor in Merinka, industrija volnenih izdelkov Maribor v skupno podjetje PTM¹⁹ – Merinka, ki pa se je 1. 1. 1963 priključilo Mariborski tekstilni tovarni (MTT), kar je pomenilo 6420 delavcev in nova imena združenih podjetij: Melje, Tabor, Ruše, Merinka, Ljutomer, Majšperk. 1977 nastane SOZD MTT Maribor, ki je tako imel v tem času dve čolnarni s hangarji, eno na levi strani Drave (Sidro) in eno na desni strani (Tabor).

---

¹⁹ Predilnica in tkalnica Maribor

Slika 36: Organiziranost SOZD-a MTT. (Vir: Razgledi MTT, letnik 1977)

Točnega datuma izgradnje čolnarne Predilnice in tkalnice Maribor Tabor nismo mogli izbrskati. Iz Biltena MTT izvemo, da so jo začeli graditi 1962²⁰. Poleg lepega poslopja z restavracijo je bil zgrajen hangar za pristajanje plovil, njihovo popravljanje in shrambo, bazen za otroke. V bližini pa je bila TRIM steza. Tu pa pride do problema, saj lahko v časopisu Večer v zapisu Gabrijela Jesenška, ki 7. 8 1961 na strani 8 zapiše, da je PIT (Predilnica in tkalnica) uredila kopališče.

²⁰ Verjetno je letnica napačna in je bilo mišljeno 1952, saj smo na drugem mestu našli podatek, da je bil hangar zgrajen 1952, kar pa je preverjen podatek. Ni namreč smiselno, da bi najprej zgradili hangar in šele kasneje čolnarno

Slika 37: Živ žav v otroškem bazenu čolnarne Tabor in jadrnice v ozadju. (Vir: Bilten MTT 2019)

Slika 38: Zbrani bilteni MTT, ki smo jih preučili v Univerzitetni knjižnici Maribor. (Vir: Lastna zbirka 2019)

V Biltenu Razgledi MTT iz leta 1963 najdemo še podrobnejši opis čolnarne Tabor. Trdijo, da je čolnarna ena najlepših in najsodobnejših rekreacijskih objektov na Dravi. Čolnarna vsebuje večjo in manjšo jedilnico, sodobno kuhinjo in stanovanje za oskrbnika. Centralna kurjava

omogoča prijetno vzdušje gostom, na katere računajo v velikem številu, saj je bilo v izgradnjo vloženo veliko sredstev, ki sta jih prispevala obrata Melje in Tabor. Gostom se bodo nudile malice in vse vrste kuhane hrane po zmernih cenah. Ker je na čolnarni Sidro (levi breg) deloval le bife, je bila ideja, da bi goste, ki si bi zaželeli kakšnega obroka hrane, z motornim čolnom prepeljali na desno stran v čolnarno Tabor. Ta izmenjava med čolnarnami je nekaj časa res delovala. Ker je bil obisk res množičen in to celo iz drugih republik, se je vse bolj razmišljalo o postavitvi vikend hišic, do česar pa po upadu obiska in seveda prometa ni prišlo. Leta 1981 so se v SOZD MTT spraševali, kaj bo z njihovimi rekreacijskimi centri. Bili so kritični predvsem do čolnarne Tabor in predsednik sindikata SOZD o tej čolnarni zaradi razočaranja sploh ni želel govoriti. Kot pri Elektrokovini so razmišljali o poslovnih kosilih na čolnarni itd. Stanje čolnarne najlepše prikazuje članek, objavljen v tovarniškem biltenu Razgledi decembra 1981.

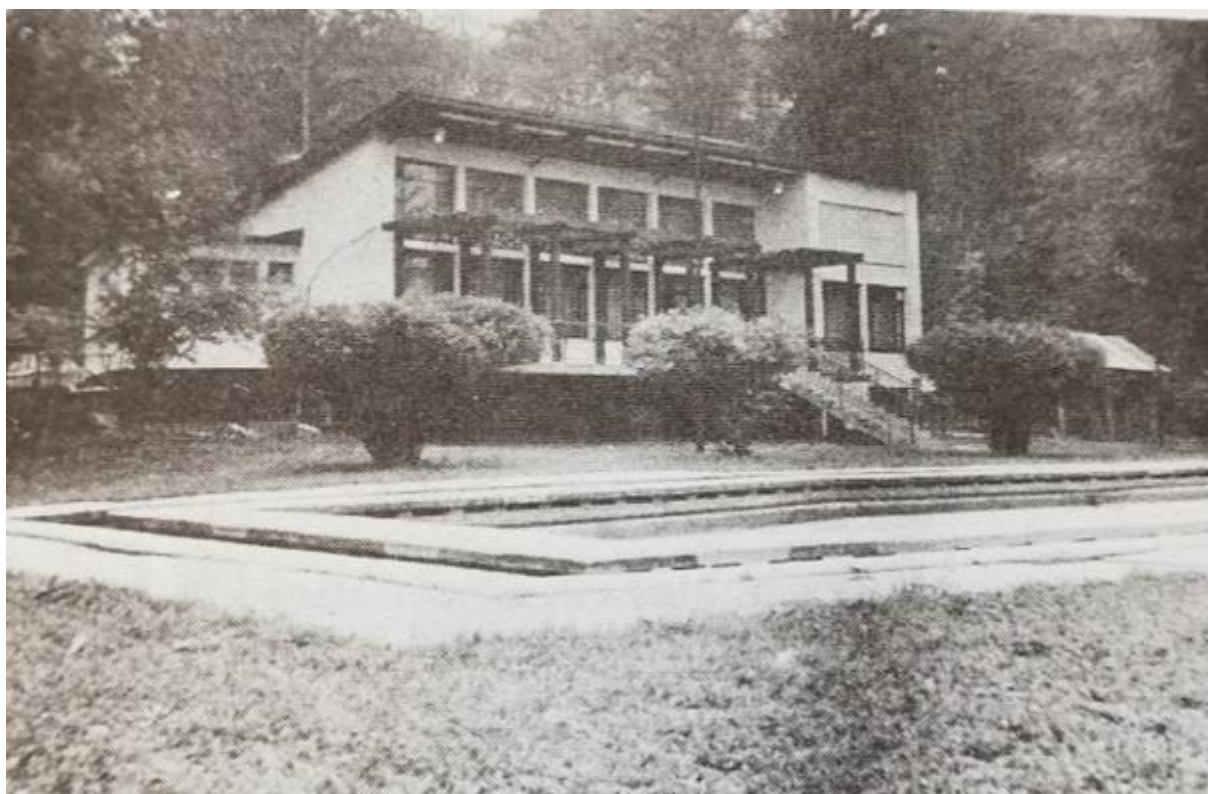
Preko Drave sameva čolnar-
na Tabor, pusta in prazna, kajti
v letošnji sezoni ni obratovala,
ker nismo dobili dovoljenja za
nudenje gostinskih uslug. Poleg
tega da je bil objekt zaprt je
poleti izbruhnil požar, ki je po-
vzročil škodo v višini 900 tisoč
dinarjev. Od zavarovalnice smo
prejeli 640 tisoč zavarovalnine.
S tem denarjem in planiranimi
sredstvi bomo v prihodnjem
letu pristopili k sanaciji objekta
čolnarne Tabor, da bo na novo
zaživel in sprejel goste, kajti
resnično bi bilo škoda pustiti ta
objekt na tako lepem kraju,
polnem zelenja, propadu. Tako,

Slika 39: Zapis o težavah čolnarne Tabor. (Vir: Razgledi MTT december 1981 številka 18)

Ker je bila situacija tako slaba, je družbeni standard na 6. redni seji delavskega sveta SOZD MTT dne 24. 11. 1982 predlagal, da bi čolnarno na Limbuškem nabrežju dali v zakup, a predlog ni bil sprejet, ker je temu nasprotovala DO Tabor, ki pa je v kratkem spremenila svoje mnenje, saj so se že začele podirati sanitarije, na hangarju pa streha. Čolnarna je bila zaprta. Razmišljati se je začelo o prodaji objekta, vendar so se samoupravni organi DO Tabor in SOZD MTT dogovorili, da bodo zbrali določena sredstva za obnovo, k sodelovanju pri obnovi pa povabili našega uspešnega zdomca Huga Kuharja, ki je imel izkušnje z gostinstvom v tujini. Tako je prišlo do uspešnega sovlaganja tujega in domačega kapitala in nastala je restavracija HUGO.

2.3.1. Restavracija Hugo

19. oktobra 1983 se je odprla restavracija, prenovljena čolnarna preimenovana v Restavracija Hugo. Restavracija, ki naj bi nudila vrhunsko ponudbo. Hugo Kuhar je po dosegljivih podatkih v objekt vložil ca. 3 milijone dinarjev in bistveno spremenil notranjost v sodobnem stilu, v naslednjem letu pa je planiral ureditev okolice. Zanimivo je, da Hugo ni najel podirajočega hangarja in s tem nakazal, da se bo ukvarjal predvsem z gostinstvom, ne pa z rekreacijo delavcev MTT-ja. Že takoj po odprtju je bil Hugo zadovoljen s poslovnimi rezultati.

Slika 40: Restavracija Hugo leta 1983. (Vir: Razgledi MTT 1983)

Restavracija, ki je vedno bolj pridobivala na slovesu mondenega lokala za petičneže²¹, je organizirala glasbo ob petkih in sobotah zvečer do 23. ure. Da je hotel Hugo z ekskluzivno ponudbo pritegniti ekskluzivne goste, je doživel tudi naš mentor. Nekoč je na čolnarni Elektrokovine delavec iz vzdrževanja popravljaj električno napeljavo in si zaželel videti notranjost gostišča Hugo ter tam popiti »špricer«. ²² Tja ga je popeljal naš mentor, ki je Huga in del osebja poznal in bil prepričan, da ne bo težav. Pa so nastale. Kljub temu da je bilo zgodaj popoldne pri Hugu komaj za peščico gostov, natakarij električarja niso spustili v lokal, češ da

---

²¹ Premožen, bogat človek (SSKJ)

²² Brizganec – nekoč belo vino s sodo

ni primerno oblečen. Od takrat tudi naš mentor ni nikoli več obiskal te restavracije, razen ko smo jo ob obisku Limbuškega nabrežja vso opustošeno poslikali.

Pa tudi Hugu ni šlo vse po načrtih. Poleti leta 1985, ko je bila sezona na Limbuškem nabrežju na višku, je bila restavracija zaprta in marsikateri gost se je jezil, saj je prišel z namenom pojesti odličen obrok, kar je bil zaščitni znak te restavracije. Vzrok naj bi bila bolezen. Koga nismo izvedeli. Šele čez nekaj mesecev se je v Večeru pojavil oglas:

Slika 41: Ponovno odprtje restavracije Hugo. (Vir: Večer, sobota 28. september 1985, str. 21)

Zaradi slovesa drage a kvalitetne ponudbe se je poznal upad domačih gostov, naraščalo pa je število tujih, predvsem Avstrijcev, ki jim na meji ni bilo potrebno več dolgo čakati, gostinske storitve pa so bile pri nas cenejše kot v Avstriji. Hugo si je od njih obetal precejšen zaslužek. Zaradi njih je odprl restavracijo tudi ob nedeljah in ob posebnih praznikih povabil zanimive glasbene goste. Privlačen je postal tudi zimski vrt iz posebnega stekla, uvoženega iz ZDA, ki je bilo dober izolator, tako da so se gostje tudi pozimi dobro počutili ob pogledu na lep vrt in Dravo. Po desetih letih obstoja restavracije Hugo je imel najemnik Hugo Kuhar velike načrte in zato je naslov v Večeru in sam članek vreden, da ga v celoti in v originalu objavimo.

Kuharjevi načrti (ali le sanje)

BO ZRASLO OB JEZERU NASELJE EKSKLUZIVNIH APARTMAJEV?

Priznani mariborski gostinec Hugo Kuhar ima polno malho načrtov, vendar... »Morda so moji načrti zgolj sanje. Nimam dovolj denarja, da bi jih kaj kmalu uresničil. Računam na evropsko ekonomsko politiko slovenske vlade do turizma,« je dejal gospod Kuhar.

Kaj želi, o čem sanja? »Najprej bi rad odkupil stavbo čolnarne, v kateri je moje gostišče. Lastnik objekta so še vedno mariborski tekstilci. Potem bi rad ob gostišču zgradil štirinajst ekskluzivnih apartmajev pa svečano gostinsko dvorano za najmanj sto gostov, moderniziral kuhinjo in pralnico, uredil okolje, tudi

Hugo Kuhar: »Sem za konkurenco...«

obrežje ob jezeru,« je dejal Hugo Kuhar, ki je nejevoljen, ker v mestu ni mogoče dobiti primerne lokacije za moderne restavracije, kakršne mesto potrebuje. »Zdaj je restavracija Art na Lentu edina zasebna restavracija v ožjem središču mesta. To je premalo.

Mnogo večja konkurenca bi morala biti: ljudje bi pogosteje obiskovali dobre restavracije. Zdaj so preveč doma, pred televizorji: sodobni meščan potrebuje več družabnosti, mora živeti drugače. Gostinci mu želimo pomagati, toda — ni vseh pogojev,« je rekel Hugo Kuhar.

M. M.

Slika 42: Načrti lastnika restavracije Hugo. (Vir: Večer, sredo 3. februarja 1993, str.9)

Na koncu se je pokazalo, da so bile to le sanje, res pa je, da je čolnarno odkupil.

Zanimiv je dogodek, ko je vlomilec vlomil v gostišče in iz njega ukradel umetniško sliko. Policisti so ga prijeli, ko je hotel sliko prodati.

Rad Dobrojem,²³ ki se je tako podpisoval pod ocenami slovenskih dobrih gostiln, je v letu 1996 zapisal hvalnico gostišču Hugo, ki ga je imenoval kar: »Najbolj znana avstrijska gostilna v Sloveniji«. Poskusil je dobrote mednarodne kuhinje, ki sta jo zakonca Kuhar prinesla iz Švedske in ni mogel prehvaliti bifteka Hugo, ki je bil resnično znan v Mariboru in okolici. Zelo je pohvalil tudi postrežbo, znanje nemškega jezika in eno najbogatejših vinskih kart, s kar 44 belimi vini, 20 rdečimi in 8 peninami. Seveda je moral omeniti čudovito okolico, ki je vidna iz zimskega vrta in pohvalil lokacijo, ki je ravno prav oddaljena od Maribora. Na koncu je zapisal, da je to najbolj znana mariborska gostilna, ki je preživela manjšo krizo, sedaj pa zopet sili konkurenco k posnemanju.

Kot smo že omenili so v gostišču večkrat nastopali razni estradni umetniki. Med najbolj odmevnim je bil predbožični večer s Terezo Kesovijo,²⁴ leta 1997.

²³ Novinar Mencinger, ki je pod tem psevdonimom obiskoval slovenske gostilne in jih ocenjeval

²⁴ Zelo znana in uspešna hrvaška pevk

Slika 43: Tereza Kesovija v restavraciji Hugo. (Vir: Večer, sreda 17. dec 1997)

Čez približno pet let je Uroš Mencinger, ki se je podpisoval z »Rad Dobrojem«, ponovno vrnil v Gostišče Hugo in ni nič več hvalil, temveč zapisal bridko resnico o tej gostilni, ki je ostala le še povprečna gostilna, počasi obsojena na propad. V celoti povzemamo del realnega mnenja: »Hugo je bil včasih pojem. Postavljal je standarde. Postavljal je cene. Postavljal je Maribor na kulinarčni zemljevid Slovenije: to so dobro vedeli predvsem Avstrijci. Hugo je imel najboljšega kuharja. Hugo je imel najboljše natakarje. Hugo je imel najboljše goste. Hugo je bila nesporno najboljša mariborska gostilna.

Potem pa se je potrdilo pravilo, da je dobra lahko samo tista gostilna, v kateri je lastnik prisoten 26 ur na dan. Takoj ko ga začnejo zanimati še druge stvari in predvsem drugi posli, pa naj gre za avtomobile ali zabavišni park, to gostilni samo škodi. Močno škodi. Četudi poizkusi z novim partnerjem, nič ne pomaga. Četudi poskusi z novim kuharjem in novim jedilnim listom, nič ne pomaga. Kar naenkrat ni več najboljša gostilna. Danes je tako Hugo le še ena od številnih mariborskih gostiln«. (Rad Dobrojem, Večer, 2001)

V zapisu se je zrcalila čista resnica in ko smo kontaktirali gospoda Kuharja, da bi nam povedal kaj več o propadu nekoč tako znanega gostišča, se o tem z nami ni hotel pogovarjati. Iz časopisnih virov smo ugotovili, da je imel g. Kuhar ambicije tudi na drugih področjih, kar je privedlo do zanemarjanja dela z gostiščem. Kaj je spodbudilo g. Kuharja za ukvarjanje z avtomobilizmom, zabavišno dejavnostjo in golfom, lahko samo špekuliramo. Ambicioznost, iskanje novih finančnih virov? Za prodajo avtomobilov Mazda je ustanovil novo podjetje Hugos Mazda, ki pa je uspešno poslovalo le v začetku, nato pa zaradi finančnih malverzacij propadlo. Podobna je bila zgodba z megalomanskimi načrti z Megalaxijo v Zgornji Hajdini pri Ptujju, kjer naj bi nastal velikanski zabavišni park s cca 600 zaposlenimi in milijoni obiskovalcev. Tudi tukaj se je g. Kuhar opekel.

Po tem ko je lokal nekaj časa neuspešno vodila njegova hči, je leta 2003 oddal lokal v najem Safari Clubu, ki je lokal nekoliko preuredil, a uspeha ni bilo. Na koncu je lokal pristal v rokah nove lastnice gospe Barbare Ridl, ki svojih idej še do zaključka te raziskovalne naloge ni niti začela uresničevati in nekoč tako znana gostilna je danes razdejana in v klavrnem stanju, kot kažejo slike, ki smo jih napravili ob obisku Limbuškega nabrežja.

Slika 44: Zunanost nekdanje restavracije Hugo leta 2019. Vir: Lastna zbirka 2019)

Slika 45: Devastirana notranjost restavracije. (Vir: Lastna zbirka 2019)

2.3.2. Čolnarna Tabor – Hangar

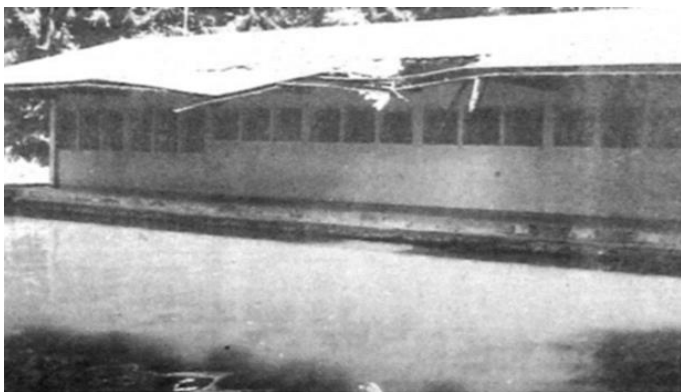
Ko se je zgradila čolnarna Tabor, se je nekoliko metrov proti vzhodu ob zalivčku zgradil leta 1952 tudi hangar, kjer naj bi shranjevali in obnavljali čolne in jadrnice. Dokler je bil na Limbuškem nabrežju množičen obisk in se je jadralo, je hangar v popolnosti služil svojemu namenu.

Slika 46: Doktor Skalitsky pri gradnji svoje jadrnice pred hangarjem mariborske predilnice in tkalnice. (Zasebna zbirka dr. Skalitsky 2019)

Ko je množično jadranje prenehalo in so se pojavili motorni čolni, je hangar izgubil svoj namen in začel propadati. Streha se je začela lomiti, okna so polomljena in tako propada velik objekt, ki bi lahko služil marsičemu. Služil je le še kot skladišče, kamor so kamioni iz MTT vozili izdelke in uničevali dovozno pot. Problem je bil tudi, ker ga najemnik čolnarne g. Hugo Kuhar verjetno zaradi stanja in drugih namenov ni vzel v najem oziroma kasneje odkupil. Stanje prikazuje slika

Slika 47: Propadajoč Hangar. (Vir: Večer, torek 30.julij 1985)

Po pogovoru z gospodom Šauperlom smo izvedeli, da je ob zamiranju tekstilne industrije v Mariboru prišlo do finančnih težav v podjetju MTT. Podjetje ni imelo denarja za vzdrževanje oziroma obnovo hangarja in je postalo velik dolžnik za porabljeno elektriko. Dravske elektrarne Maribor (v nadaljevanju DEM) so, da bi si poplačale dolg, izvedle kompenzacijo²⁵ in postale lastnik hangarja, čeprav s hangarjem niso imele resnih načrtov. Prav zaradi tega je v letu 1989 prišlo do tripartitne²⁶ najemne pogodbe med DEM, Turističnim društvom Limbuš (TD) in Krajevno skupnostjo Limbuš, ki je bila dogovorjena za 20. let.

2. 3. 3. Dom nabrežje

Slika 48: Dom nabrežje. (Vir; Naš kraj 2018)

Krajani Limbuša, predvsem pa člani TD, so se resno lotili obnove tega hangarja z željo, da uredijo objekt, ki bo primeren za razna druženja in zabave, za kar je bil glede na svojo velikost zelo primeren. Naš mentor nam je pripovedoval, da je bil gonilna sila urejanja Doma nabrežje

---

²⁵ Poplačilo dolga ne z denarjem, temveč z določenim nadomestilom

²⁶ Trije udeleženci v pogodbi

tajnik KS, žal že pokojni Milan Robnik. Njegova zamisel je bila obnovitev celotne trim steze v Studenškem gozdu, ureditev ceste, ki bi povezovala čolnarne, gradnja teniškega igrišča v nedokončanem bazenu čolnarne Elektrokovine, pa igrišče za namizni tenis in še in še. Želja turističnih entuziastov je bila obnovitev čolnarjenja na Dravi in seveda oživitev tega bisera ob Dravi. Tudi čiščenje zamuljene reke Drave je bilo v načrtu in to ob pomoči DEM.

V nadaljevanju bomo videli, da so zagnani člani TD uresničili kar nekaj zamisli. Ena prvih velikih pridobitev je bila asfaltirana cesta do čolnarne, ki naj bi privabila večje število obiskovalcev. V objektu so dopolnili opremo, točilni pult, razdelilno kuhinjo, garderobo, skladišče in sanitarije, tako da so lahko opravljali gostinsko dejavnost. Sam objekt pa obnovili tako v notranjosti kot zunanosti, je pa še vedno imel izgled kot hangar. Poleg njega so postavili kiosk za točenje pijač, do njega speljali električno in vodovod. Uredili so tudi vodni zaliv in kanal za spuščanje čolnov v Dravo. S prostovoljnim delom so uredili okolico in postavili nekaj igral za otroke.

V samem domu in njegovi okolici je TD včasih tudi s sodelovanjem okoliških čolnarjev izvedlo ogromno odmevnih prireditev, ki so imele precejšen odmev in privabljale goste od blizu in daleč. Iz KS Limbuš smo pridobili seznam prireditev ob ali v Domu nabrežje in jih zaradi zanimivosti predstavljamo.

Tabela 1:

Prireditve na Limbuškem nabrežju

LETO	Prireditev	Nastopajoči
1990	Srečanje krajanov	Godba na pihala Ruše, mažuretko
1991	Zabavno srečanje krajanov	Trim akordi
	Noč na Dravi	Izvolitev vodnega carja
	Limbuška noč	Ansambel Vinoteka, Vinko Šimek
1992	Letna zabavna prireditev	Trim akordi
	Dober dan sosed	Trim akordi, ansambel J. Krežeta
	Srečanje borcev	Godba Ruše, MPZ DU
	Limbuška noč	Viničarji, Tanja Ribič ...
1993	Otroški Živ - žav	moderatorji
	Pomladna pesem ob Dravi	Vokalna skupina Drava
	Veselo popoldne na nabrežju	Trim akordi
	Srečanje borcev	Govornik Lev Kreft

	Snemanje oddaje turizem ob Dravi	RTM
	Limbuška noč	Stratowelding
1994	Srečanje borcev	
1995	Kresna noč ob Dravi	Studenški oktet, Kvintet Drava
1996	Srečanje borcev	ZB
1997	Tovariško prijateljsko srečanje	
	Srečanje krajanov	TD
1998	Limbuška noč	Vili Resnik, Jasna Zlokič, Vlado Kalember
1999	Ribiško srečanje z ribiči iz tujine	TD in RD
2000	Limbuška noč	Ansambel Ekart
2001	Limbuška noč	Restavracija Limbuški zaliv in TD
2003	Srečanje borcev	Dr. Marjan Žnidarič
	15. obletnica TD Limbuš	TD
2004	Srečanje borcev	Partizanski PZ iz Trsta, Janez Stanovnik
	Ribiško tekmovanje	TD in MČ Tabor
2005	Radijska delavnica znancev	Pevke, domači godci...
	Srečanje veteranov	Orkester SV, France Bučar
2006	15-letnica samostojne Slovenije	Završki fantje, Magdalena Tovornik
2007	Srečanje veteranov	Godba Angel Besednjak, Franc Kangler
	Limbuška noč	Ansambel Unior, Saša Lendero, Darja Švajger

Opazno je, da se je skozi leta število prireditev zmanjševalo. Večina prireditev se je odvijala v poletnem času, saj dvorana Doma ni bila ogrevana. Leta 2007 se je objekt vrnil Dravskim elektrarnam, ki so ga nameravale koristiti za lastne potrebe. Zanimivo pa je, da so TD Limbuš priznale vlaganja v obnovo hangarja in sredstva poplačale.

2.3.4. Čolnarna DEM

Podjetje DEM je leta 2008 začelo z temeljito obnovo objekta ki lahko, ki je lahko sprejel do 150 ljudi. Za obnovo objekta so DEM vložile več kot pol milijona evrov. Ogrevan je bil z električno. Za konstrukcijo so uporabili opeko, ostrešje, ki je bilo prekrito z pločevino je ostalo leseno. Slike prikazujejo spremenjeno podobo in nič več ni bilo podobno hangarju.

Slika 49: Čolnarna DEM ponoči. (Vir: <http://www.dem.si/> 2019)

Slika 50: : Čolnarna DEM. (Vir: <http://www.dem.si/> 2019)

Direktor DEM, Damjan Koletnik, je Večerovima novinarkama povedal: »S tem objektom želimo ponovno obuditi zaspano okolico na obrežju reke Drave ter mu z dodatno ponudbo vdihniti nekaj novega zagona za razvoj turizma, seveda tudi zaradi nove razvojne priložnosti za našo odvisno družbo Eldom, katere dejavnost je turizem, a je njena ponudba zaenkrat na zelo skromni ravni. Kako bodo spodbudo za razvoj znali izkoristiti drugi ponudniki na tem območju, pa je izziv, na katerega bodo morali odgovor poiskati sami.« (maribor@vecer.com 12. julij 2008)

Čolnarna se je uporabljala za različna srečanja, obletnice in izobraževanje zaposlenih v DEM. Tudi nekaj porok je bilo, toda preboja, ki ga je napovedoval Koletnik, ni bilo in tako ni bila presenečenje novica, ki jo je objavil Večer 8. 10. 2015:

»Dravske elektrarne Maribor prodajajo čolnarno na Limbuškem nabrežju. Izhodiščna prodajna cena je za skoraj polovico nižja od zneska, ki so ga vložile v obnovo«.

Novi direktor DEM Viljem Pozeb je, drugače kot prejšnji, povedal, da je čolnarna postala breme in nebodijetrebna. Povedal je, da so se za prodajo odločili zaradi sprejete dolgoročne politike, da se proda vse, kar je za osnovno dejavnost nepotrebno, kamor spada tudi čolnarna.

"Za nakup objekta je bilo že izkazano zanimanje," pravi direktor DEM Viljem Pozeb, "konkretne ponudbe pa še nismo prejeli." Časa je še nekaj tednov, saj se zbiranje ponudb za prodajo nepremičnine izteče 20. oktobra. Z lesom obiti, zastekljeni objekt je velik 310 kvadratnih metrov, pripadajoče zemljišče 1354 kvadratnih metrov. Predmet prodaje, ki ga bo kupec čolnarne moral obvezno kupiti, je tudi sosednja manjša parcela, kjer sta del parkirišča in prostor za izpust čolnov v reko. Obremenjen je s služnostjo. To pomeni, da bo lastnik v primeru reševanja in intervencij na Dravi pristojnim za zaščito in reševanje moral omogočiti dostop. Vrednost zemljišča je 1396 evrov. Skupna cena za objekt čolnarne s parcelami znaša 276.852 evrov brez davka.

Knjigovodska vrednost je sicer precej višja, 474.665 evrov. Razmere na trgu nepremičnin so splošno znane in prodajna cena je določena na podlagi tržne vrednosti nepremičnine," Pozeb pojasnjuje, zakaj takšna razlika in pove, da je cenitev čolnarne za trg opravila družba Procening Boštjana Gabrijana v skladu z mednarodnimi standardi.« (Viljem Pozeb, Večer 2015)

2.3.5. Čolnarna Teta Frida

Slika 51: Čokoladnica Teta Frida. (Vir: <https://www.google.com/search?q=teta+frida> 2019)

Čez približno leto dni je bila čolnarna DEM prodana mariborskemu podjetju Quadro²⁷. Odkupna cena se je znižala na 235,000 evrov. Podjetje je v Mariboru v Evroparku znano po blagovni znamki Teta Frida, ki ponuja razne piškotke, sladice, čokolado itd. Vodja razvoja in namestnica direktorja je za Večer povedala: »V izjemnem okolju želimo ustvariti nov turistični produkt s čokolado v središču ideje in letnim sladolednim vrtom na obrežju« (gospodarstvo@vecer.com torek 29. 11. 2016)

Vsekakor je čokoladna manufaktura Teta Frida dobrodošlo poživilo za dogajanje na Limbuškem nabrežju. Z delavnicami za otroke in odrasle ter različnimi degustacijami vabijo goste. Garantirajo, da so njihove sladice iz 100% naravnih sestavin. To, da imajo v zgradbi proizvodnjo slaščic, pomeni, da bodo tudi v mrtvi zimski sezoni vsaj pokrivali tekoče stroške, kar jim po naše omogoča preživetje. V marcu 2019 smo iz časopisa Večer izvedeli, da namerava Uroš Mlakar lastnik Quadra in blagovne znamke Teta Frida ob čokoladnici postaviti čokoladno

²⁷ Družba za razvoj investicij, proizvodnjo in druge storitve, d.o.o.

vasico, ki bi jo sestavljalo 12 luksuznih glamping²⁸ hišk. S tem bi zagotovil goste skozi celo leto. Pričakujejo predvsem tujce, pa kolesarje, saj blizu poteka Dravska kolesarska pot, ki je že priljubljena med tujimi in domačimi kolesarji. Gostom bodo nudili čokoladni zajtrk, čokoladne masaže, čokoladno vino, čokoladno zobno pasto pa tudi za diabetike se bo kaj našlo. Investicija je bila vredna okoli 1,5 milijona evrov. Kako zgleda ta čokoladna vasica in kaj od nje pričakuje Mlakar, povzemamo po zapisu v Večeru:

»V vasi je skupaj dvanajst luksuznih hišk za 32 gostov; nekatere stojijo tik ob Dravi, druge so postavljene v krošnje dreves. Zgornje hiške so mišljene za dve osebi, spodnje pa so nekoliko večje in lahko v njih bivajo tudi štiri osebe. Mlakar si ne želi, da bi bila čokoladna vas samo sezonska muha, ampak da bi gostje tja prihajali celo leto. »Hiške imajo možnost ogrevanja in hlajenja, tri izmed njih bodo imele zunaj tudi jacuzzi²⁹ in kamine za pozimi,« je povedal sogovornik. Kot goste glampinga najbolj pričakuje tujce, zato projekt že dlje časa tržijo na Poljskem, Nizozemskem, v Ameriki in Belgiji. Za obisk vasi ni nujen najem hišice, zraven bodo namreč odprli degustacijski center, kamor se bo lahko odpravil vsak in dobil vpogled v čokoladno proizvodnjo. Na voljo bo tudi posebna vinska klet, kjer bodo gostje lahko 24 ur na dan degustirali domača vina in druge dobrote lokalnih ponudnikov, porodila pa se je tudi ideja o potujočem kinu na Dravi«. Uroš Mlakar, Večer 2019)

Quadro in blagovna znamka Teta Frida je po izboru bralcev Večera postalo najboljše podravsko podjetje za leto 2018, kar je vsekakor spodbuda za nadaljnje delo. Da bi se o tej atrakciji prepričali na lastne oči, smo se koncem novembra ob lepem vremenu ob 14. uri odpravili na Limbuško nabrežje v pričakovanju precej obiskovalcev čokoladne vasice in nabrežja nasploh. Doživeli pa smo veliko razočaranje. Srečali smo točno 5 sprehajalcev, nobene tuje registracije, nikogar v recepciji, eno obiskovalko v čokoladnici, ki je naročila čokoladni sladoled in nobenega gosta v glamping hišicah. Še ribičev ni bilo.

---

²⁸ Glamur in kampingiranje

²⁹ Masažni bazeni

Slika 52: Glamping naselje 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)

Slika 53: Prazna recepcija (Vir: Lastna zbirka 2019)

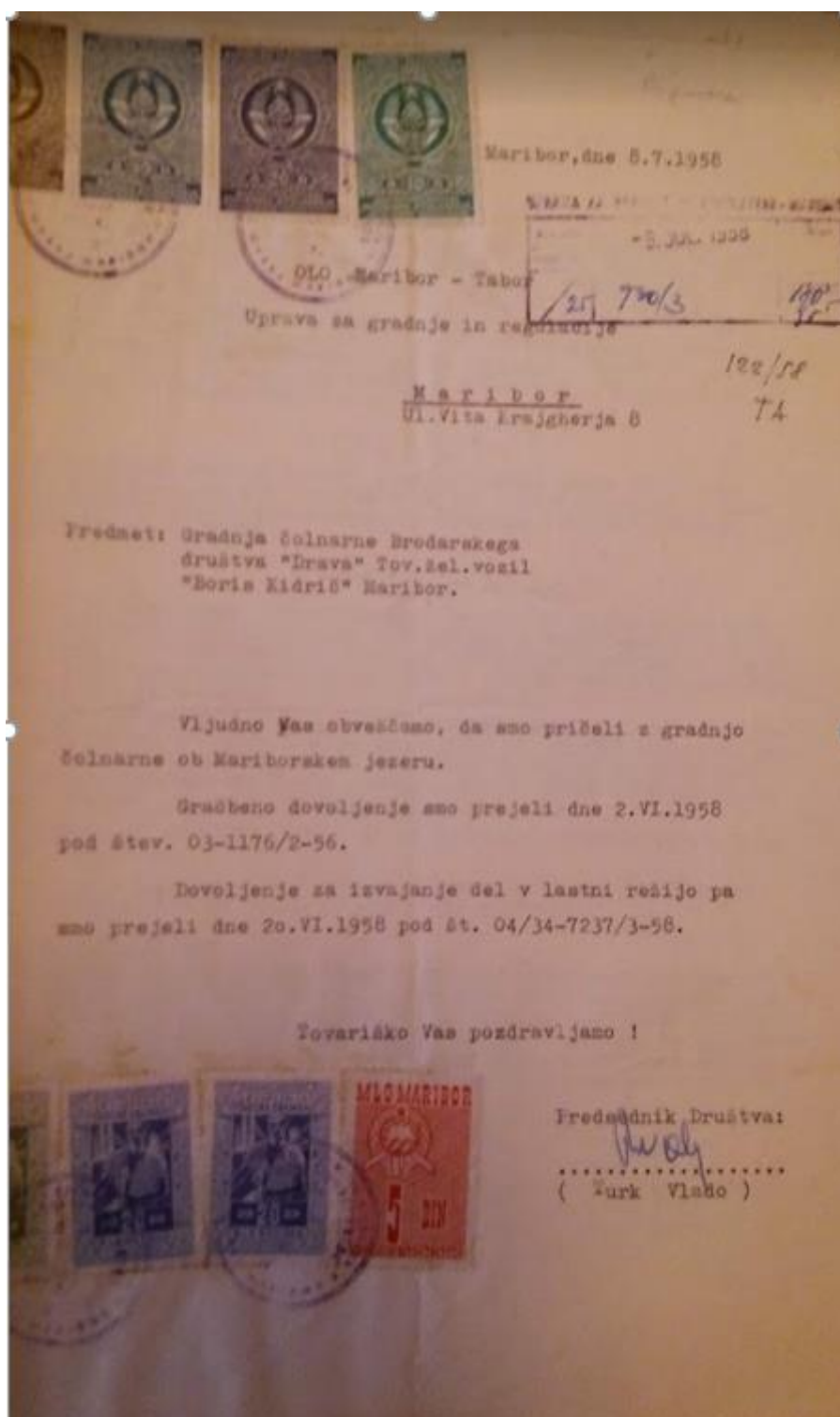
2.4. Čolnarna TVT Boris Kidrič

Slika 54: Čolnarna TVT v 70.tih.. (Vir: Naš kraj 2018)

V Pokrajinskem arhivu Maribor smo izbrskali kar nekaj dokumentov o gradnji čolnarne TVT Boris Kidrič. Tovarna se je v času gradnje imenovala Tovarna železniških vozil Boris Kidrič. Iz kupa dokumentacije in skic o gradnji izdvajamo in objavljamo enega, ki govori o začetkih gradnje s strani Brodarskega društva Drava. Ker je na dokumentu zapisana tudi tovarna železniških vozil, je treba zapisati, da je ta tovarna glede izgradnje čolnarne in vseh prituklin, vse pravice in dolžnosti 2. 10. 1959 z zapisnikom prenesla na novoustanovljeno Brodarsko društvo Drava. Je pa bila prva pogodba za vodnogospodarsko dovoljenje, ki je sploh omogočalo gradnjo čolnarne na tem mestu, podpisana med Elektrarno Mariborski otok na eni strani in Delavnico železniških vozil Boris Kidrič ter Prostovoljnimi gasilskimi društvom te iste tovarne že 20. 6. 1956.

Slika 55: Dokument o gradnji čolnarne Brodarskega društva. (Vir: Pokrajinski arhiv Maribor 2018)

Nato je Občinski ljudski odbor Maribor Tabor, uprava za gradnje in regulacije pod številko 03/25-1533/1-1960 izdal odločbo, ki glasi »Izvršeni gradbeni objekt novogradnja čolnarne ter utrditev desne obale pri čolnarni ob Brestaniškem jezeru v Mariboru se prevzame in se zanj podeljuje uporabno dovoljenje od dne 2. 8. 1960 pod sledečimi pogoji ...« Pripominjamo, da je

glede začetka gradnje kar prava zmešnjava. Očitno so začeli graditi preden so dobili gradbeno dovoljenje. Po podatkih gasilskega društva TVT naj bi to društvo »uredilo« svojo čolnarno že leta 1956. Da bo ta letnica kar pravilna, potrjuje tudi ljubiteljski zgodovinar iz Limbuša Franjo Šauperl, ki je povedal, da se spominja gradnje okoli leta 1956, ko je ostrešje čolnarne delal njegov oče. Kakor koli že, čolnarna je začela obratovati najkasneje v letu 1961, ko smo v Večeru zasledili razpis za upravnika čolnarne.

Slika 56: Razpis za upravnika . (Vir: Večer, 2. 8. 1961, str. 6)

Ne glede na letnice je v 60-tih letih s čolnarno upravljal Brodarsko društvo Drava, ki je takrat štelo okoli 300 aktivnih članov in veliko podpornih članov. Organizirali so utrjevanje obale, kjer so poleg članov sodelovali pripadniki predvojaške vzgoje in vojaki JLA. Seveda je bilo to prostovoljno delo in veliko načrtov. Zgradili naj bi tudi olimpijski bazen, kar pa se ni nikoli uresničilo. Društvo je imelo tudi nekaj jadrnic, kar pa je bilo ob množičnem obisku med vikendi občutno premalo. Ker nismo našli podatkov o delovanju čolnarne v 80-tih letih prejšnjega stoletja, smo po velikih težavah prišli do gospoda Vilijema Pirca, ki je bil v letih od 1975 do 1986 vodja kadrovskega sektorja v tovarni TVT Boris Kidrič.

Slika 57: Razgovor z Vilijem Pircem na naši šoli. (Vir: Lastna zbirka 2019)

Povedal nam je nekaj zanimivih podatkov, ki nekoliko pojasnijo dogajanje na čolnarni. Z zmeraj manj obiska na Limbuškem nabrežju je začelo usihati tudi delovanje Brodarskega društva in da ne bi čolnarna prešla pod republiško upravo, je čolnarno prevzelo Kulturno društvo Angel Besednjak (KUD AB). To naj bi se zgodilo okoli leta 1974. KUD AB je določil gospodarja, ki je moral biti zaposlen v TVT Boris Kidrič. Ta je oddajal čolne. Na čolnarni je bilo 8 čolnov »Blejcev«³⁰ in okoli 5 jadrnic. Ker sindikat TVT BK ni bil zadovoljen s stanjem na čolnarni, je zahteval vrnitev čolnarne, ki je bila v bistvu last tovarne. To naj bi se zgodilo okoli leta 1984. Večina čolnov je baje »izginila«. Po prevzemu je gostinski del čolnarne začel upravljati družbeni standard TVT BK, ki je ta del začel oddajati v najem. Treba je povedati, da je čolnarna velikokrat prehajala od enega do drugega najemnika.

Prva najemnika sta bila Hilda in Drago Tič, ki sta po nekajmesečnem zaprtju in obnovi čolnarne prevzela upravljanje z upi na uspešno poslovanje, saj sta bila izkušena gostinca. Prihajala sta iz gostišča Trije ribniki, kjer je bil g. Tič vodja strežbe. Kljub problemom v zimskem obdobju sta računala na obisk smučarskih tekačev, ki so se rekreirali na dveh tekaških progah v bližini, ki so ju je uredili člani komisije za šport in rekreacijo TVT BK, pa na delavce tovarne in skupine domačinov. Ponujala sta predvsem domače jedi, kot so pečenice, raznovrstni žganci, meso iz tunke itd. Posebnost je bila plošča Drava za dve osebi. Na večji obisk sta računala pomladi in seveda v letni sezoni, ko naj bi ponujala predvsem specialitete iz žara in domače vino. Kako dolgo sta vztrajala kot najemnika, nismo ugotovili, a kot smo že zapisali so se najemniki kljub velikim ambicijam zaradi slabega prometa pogosto zamenjali.

Na čolnarno so prihajala predvsem razna tovarniška društva, samoupravni organi in športne sekcije. Prirejali so družabna srečanja, ki so jih popestrili z raznimi športnimi igrami in tekmovanji. Mladi iz TVT so leta 1985 organizirali srečanje z mladimi iz Tabora.

---

³⁰ Čoln z ravnim dnom

Slika 58: Tekmovanje ob srečanju mladih (Vir: Odmevi 1985)

Ob obletnici gradnje čolnarne so to počastili člani gasilskega društva TVT, ki so predstavili reševanje iz vode na vodi. Sodelovalo je tudi več vabljenih društev, reševanje si je ogledala množica ljudi. Tudi člani Zveze borcev so se večkrat srečali na čolnarni in se poveselili.

Ko sta bila najemnika zakonca Potočki, se je zgodila tragična nesreča v maju 1986, ko je zaradi prevrnitve čolna, izposojenega na tej čolnarni, utonil mladenič blizu hidroelektrarne Mariborski otok. Seveda se je sprožilo vprašanje varnosti najetih čolnov in usposobljenosti uporabnikov. Čolni niso imeli reševalnih jopičev niti pasov. Najemnika sta takoj prenehala izdajati čolne.

V Odmevih smo leta 1988 zasledili, da so se upokojenci na družabno srečanje na čolnarni odpeljali kar z posebnim vlakom, ki je peljal iz Studencev do Limbuša in nazaj.

Slika 59: Z vlakom na čolnarno (Vir: Odmevi 1988)

Ker čolnarna ni in ni zaživela, so se zaposleni v TVT odločili, da čolnarne ne bodo več dajali v najem, ampak jo bodo upravljali sami. Tovarna TVT je vložila 250 milijonov din (Večer, 6. 9. 1989, str. 8) v obnovo objekta, še posebej v gostinski del, kjer je bilo v restavraciji prostora za 60 gostov, na terasi, ki ima čudovit pogled na Dravo, pa 80. Upali so, da bo to privabilo več sestankov iz tovarne, poroke in razna družinska srečanja. V družbenem standardu v tovarni so uvedli novost, ki bi lahko prispevala k večji obiskanosti čolnarne. Če bloke za malico v tovarni niso uporabili, so si lahko glede na vrednost blokov privoščili nedeljska kosila na čolnarni. Kot vselej so imeli širokopotezne načrte, predvidevali so izgradnjo tenis igrišča itd. Razen ureditve vodovoda so ostali načrti »padli v vodo«, pa ne v Dravo.

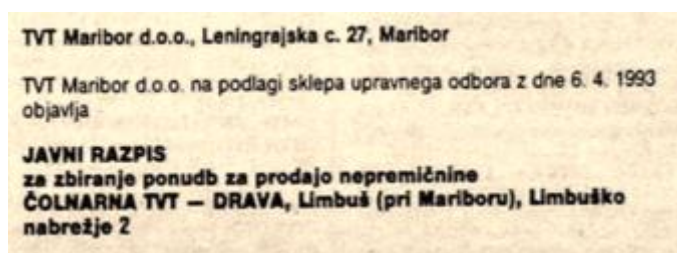
Kot že velikokrat se je v Večeru zopet pojavil naslov, ki bi naj obetal boljše čase za Limbuško nabrežje.

Slika 60: Optimističen naslov v Večeru. (Vir: Večer, 25.7. 1992 str. 10)

»Ko bo dovolj denarja še za nakup vesel in rešilnih jopičev, se bo v osmih prenovljenih čolnih čolnarne Boris Kidrič mogoče popeljati po Dravi,« so na čolnarni izjavili za Večer.

Pa je bila le iluzija, saj je bil v Večer 16. junija 1993 objavljen javni razpis za prodajo čolnarne.

Slika 61: Razpis o zbiranju ponudb. (Vir: Večer, 16. 6. 1993)

Čolnarno je kupil Jože Florjančič, ki pa jo je oddal v najem Kristini Kek in Miranu Ferku, nedolgo zatem pa Stojanu Palifrovu, ki je poizkusil z makedonskimi jedmi, pa se tudi ni izšlo.

2.4.1. Restavracija Marina

Leta 2001 je čolnarno kupil Tomaž Ridl in jo preimenoval v restavracijo Marina. Lastnik je nameraval uspeti z dalmatinsko kuhinjo. Vsak petek je poskušal z živo glasbo, kamor je povabil domače estradnike, pa tudi dalmatinske klape. Leta 2005 je restavracijo po dveh letih znova obiskal ocenjevalec slovenskih gostiln »Rad Dobrojem« in se spraševal, ali je ta restavracija rešitev za Limbuško nabrežje in ali je sedaj končno prišel pravi? Sam si je odgovoril: *»Danes je jasno, da je odgovor da! Kajti takrat je bila ocena 2, danes pa je 4! Še nobenemu ni uspel takšen skok. Pravzaprav dva skoka. Najprej ga je naredil kuhar, ko je zamenjal hotel za čolnarno, potem pa z njegovo okrepitvijo še čolnarna.«* (Rad Dobrojem, Večer, 23. 3. 2005, str. 36) Pri oceni je kot plus zapisal, da je Marina urejena, dobro vodena gostilna, ki zaslužno privablja vedno več Mariborčanov na pozabljeno dravsko obalo. Že v kratkem pa je stvarnost njegove pohvale demantirala.

Srečko Nidorfer je v Večer 1. 8. 2007 odlično povzel stanje ob Brestaniškem (Mariborskem) jezeru in med ostalim zapisal: *»Čolnov ne izposojajo več. Tomaž Ridl pravi, da za naslednje leto načrtuje izposojajo čolnov in jadrnic. Torej bo Marina spet tudi čolnarna. Igrala in športne površine pa so že v uporabi. Vse je krasno vzdolž celotnega rečnega brega, le nečesa manjka - ljudi! Ni čudno, da se nam zdi čudno naše mesto, če pa smo v resnici čudni mi sami. Vsega tistega, kar nam daje čudovito okolje, kratko malo ne znamo izkoristiti. Kdo pa bo vzdrževal ali celo odpiral in razvijal turistično–rekreativne ali kakršne koli objekte tam, kjer nas ni, kamor enostavno ne znamo več iti?«* (Srečko Nidorfer Večer, 1. 8. 2007, str. 19)

Zadel je v polno, kar dokazujeta tudi sliki med katerima je razlika cca. 50 let.

Slika 62: Gužva nekoč ob čolnarni BK (Vir: Večer 1. 8. 2007, str. 19)

Slika 63: Stanje 2007. (Vir: Večer 1. 8. 2007, str. 19)

In čez približno leto dni je začel Tomaž Ridl izgubljati upanje v uspešno poslovanje Marine, s katero je imel tako velike načrte. Povedal je, da so ostali sami na tem obrežju, da gostov praktično ni, da jih rešujejo le poroke in da posluje z pozitivno ničlo, kar nima smisla in da v

sled vsega naštetega in ker ne vidi dolgoročno izboljšanja stanja, razmišlja o prodaji objekta, kar je na koncu tudi storil in tako se je končala še ena zgodba, ki je na začetku kazala na uspeh.

Kmalu se je našel nov kupec in Večer je kot že večkrat zapisal za Limbuško nabrežje spodbudno novico: » Limbuško nabrežje se znova prebuja.« Pa se res?

2.4.2. Center Drava

Slika 64: Drava center 2019, (Vir: Lastna zbirka 2019)

Bivšo čolnarno je s pripadajočimi objekti in zemljiščem kupilo podjetje Brojs. Lastnik podjetja Borut Rojs je odprl gostišče, čeprav predvideva še razne izboljšave. V obnovo in dograditev objekta bodo vložili okoli milijon evrov in pričakujejo, da bo vse v celoti urejeno v približno petih letih. Delajo z lastno mehanizacijo, saj ima družinsko podjetje registrirano tudi gradbeno dejavnost in tako prihranijo pri finančnih izdatkih. Velikih načrtov niso skrivali. Zavedali so se, da bodo lahko preživeli le, če se bo dogajanje na čolnarni odvijalo celi dan. Zato predvidevajo, da tu nastane rekreacijsko-turistično-izobraževalni center z avtokampom, kolesarsko stezo, plavalnim ribnikom, ki bi bil pozimi drsališče. Prav tako so računali na izobraževalne vsebine za osnovnošolce. Načrtov torej ni manjkalo.

Gospoda Rojsa smo obiskali 9 let po prevzemu bivše čolnarne in se z njim pogovarjali o uresnitvi prvotnih načrtov in načrtih za prihodnost. Sedli smo v prostore barčka tik ob Dravi. Že na prvi pogled se je videlo, da je stavba prenovljena in daje sodobnejši videz. Videlo se je, da so bila v obnovo vložena velika sredstva.

Slika 65: G. Borut Rojs jeseni 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)

G. Rojs je povedal, da je Drava center družinsko podjetje. Zamisel o projektu - odkup čolnarne, ureditev restavracije in okolja so dobili ob potovanjih v tujini, ko so videli, kako v drugih državah izkoriščajo reke in jezera za gostinsko-turistično-rekreacijsko ponudbo. Lokacija, kjer smo sedeli, se jim je zdela idealna za uresničitev njihovih idej. Nekaj so jih že realizirali, veliko pa jih še čaka. Pove, da je kar nekaj ovir pri realizaciji načrtov. Ni prave podpore lokalne skupnosti. Veliko so pričakovali od Dravske kolesarske poti, ki pa se zelo počasi realizira. Težave so tudi s soglasji glede avtokampa. Nasploh so na mariborski občini glede pridobivanja raznih soglasij počasni, tako da so zaradi tega opustili idejo o postavitvi bungalovov. Da bi privabili čim več gostov, so organizirali razne odmevne prireditve. Ena takih je Drava festival, ki želi izkoristiti možnosti, ki jih ponuja reka, Športni vikend na Drava centru, pa Kresna noč na Dravi in podobne. Za goste je trenutno na razpolago restavracija, kjer lahko v večjem in manjšem prostoru gostijo do okoli 100 oseb. Torej so prostori primerni za poroke, otroške rojstne dneve in druga družabna srečanja, računajo pa tudi na kongresno dejavnost. Nudi se klasična kuhinja, na jedilniku pa je ponudba tudi za vegane in ljubitelje rib. Ob lepem vremenu je na razpolago bar s sončno plažo tik ob reki. Tu se dobijo razne pijače, pizze in različni prigrizki. Ker smo se sami nahajali na tem prostoru, lahko potrdimo, da je lokacija zares prijetna.

Ob gostinskem objektu se nahaja prostor za piknik, ki je opremljen z žarom, klopmi in mizami, električnim priključkom in tekočo vodo. Ponujajo tudi pomoč pri izvedbi piknikov večjih organiziranih skupin.

Zelo veliko lahko ponudijo pri želji po rekreacijski dejavnosti obiskovalcev. Organizirane športne dejavnosti vodijo člani Društva Ponirek: inštruktorji, športni pedagogi, vrhunski športniki in zunanji sodelavci. Možna je izposoja športnih rekvizitov, različnih plovil, izvedba različnih tečajev in učnih ur jadrnanja, surfanja itd. Na steni hangarja je plezalna stena, kjer se lahko pomerijo udeleženci rojstnodnevnih zabav, ki jih prav tako vodeno organizirajo v Drava centru. Sklenemo lahko, da ima Drava center vse pogoje za uspešno delo v celotni sezoni, a je bilo ob ponovnem obisku v decembru 2019 prazno in zaprto.

Slika 66: Plezalna stena na hangarju Drava centra: (Vir: <http://www.dravacenter.si/kavarna-restavracija> 2019)

Slika 67: Čolnarjenje na Dravi. (Vir: <http://www.dravacenter.si/kavarna-restavracija> 2019)

Tole piše na njihovi spletni strani:

»ZAPRTO do pomladi.

Za skupine in posebne želje po dogovoru

rezervacije 02 42 00 750, 070 337 114«

3. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Raziskovalne naloge smo se lotili že v šolskem letu 2018/19 in bili prepričani, da bomo do roka nalogo končali in oddali. Pa smo se ušтели. Že pri raziskovanju prve čolnarne (TNZ) smo naleteli na zid. Ogromno časa smo porabili, da smo izbrskali kompetentne sogovornike, s katerimi smo odkrivali zgodovino in dogajanje na tej čolnarni. Nič drugače ni bilo pri drugih čolnarnah, saj so posamezniki, ki bi lahko še kaj dodali, že umrli, ali pa niso bili dosegljivi oziroma pripravljeni sodelovati z izgovori, da se stvari in dogajanj ne spomnijo itd. Pa ne samo to. Nekateri podatki od različnih sogovornikov so bili različni, tako da smo imeli veliko dela, če smo hoteli zagotoviti kriterije družbene odgovornosti. Potrebno je dodati, da v času nastanka in še mnogo let delovanja čolnarn ni bilo internetnih zapisov, zato smo verodostojnost dogajanja črpali iz Pokrajinskega arhiva Maribor, arhiva Večera in tovarniških glasil, ki smo jih s težavo pridobili tudi iz zasebnih zbirk. Res smo se obnašali družbeno odgovorno in tudi to je posledica, da smo raziskovalno nalogo dokončali šele v tem letu. Prepričani smo, da bi se dalo še kaj dodati in mogoče bo ta naloga prišla v roke kakšnega udeleženca v opisanem dogajanju, ki nas bo poklical in dopolnil bomo podatke. Vsekakor pa smo iz pozabe iztrgali del zgodovine in dogajanja na Limbuškem nabrežju, kar nam je v veselje in ponos in ker mislimo, da je to naša družbena odgovornost!

4. SKLEP

Ni boljšega uvoda v sklepne misli raziskovalne naloge, kot spodnje besedilo, ki ga je zapisal nekdanji svetovalec za razvoj turizma v Limbušu Franjo Šauperl.

Slika 68: Franjo Šauperl. (Vir; Moj kraj 2018)

»Limbuško nabrežje, ki se razteza na desnem bregu Drave od Laznice do zadnjega dela Brestrniškega jezera pred Hidrocentralo Mariborski otok, je skozi čas doživljalo zanimiva obdobja. Najstarejše obdobje sega v čas Ilirov, Keltov in Rimljanov. Na območju Laznice bi naj bila neka osamela ilirska gomila. V času Rimljanov je bilo na desni strani Starega zaliva (ob nekdanjem izlivu potoka Blažovnice v Dravo) naselje Olimacium in vzhodno od tega naselja je še danes vidnih sedem podolgovatih rimskih gomil v smeri sever-jug in ob raziskovanju letih je bilo najdeno kurišče, lončevina in Trajanov novc. Potem dolga stoletja o tem območju ni nekih posebnih zgodovinskih sporočil. Ko je bila Drava do druge svetovne vojne in izgradnje HE Mariborski otok namenjena splavarjenju, na Limbuškem nabrežju ni bilo postojanke za splave.« (Naš kraj 45, Glasilo Krajevne skupnosti Limbuš, december 2018)

Ko je splavarjenje ponehalo zaradi nastajanja elektrarn na Dravi, so se na nastalih jezerih, kar še posebej velja za »Brestrniško« jezero, pojavile jadrnice in raznovrstni čolni. Brestrniško jezero je verjetno postalo najbolj zanimivo zaradi bližine Maribora, ki je postal industrijski bazen. Tovarne so morale svojim delavcem poleg dela ponuditi tudi sprostitev in rekreacijo in tu je omenjeno jezero dobilo svojo vsebino. Rekreativno jadrnanje in kasneje tekmovalno se je najprej začelo na levem bregu Drave, kjer je Mariborska tekstilna tovarna (MTT) zgradila prvo čolnarno Sidro, kjer je brodersko društvo že leta 1957 organiziralo državno tekmovanje v kajakih in kanujih, Zaradi množičnega odziva tako tekmovalcev kot gledalcev so tudi v drugih mariborskih tovarnah, sindikatih in društvih začeli razmišljati o svojem kotičku ob reki Dravi, kajti o letovanjih na morju v šestdesetih še ni bilo aktualno. Ker je bila tudi desna obala reke Drave primerna za oddih in rekreacijo, se je začela gradnja čolnarn tudi na Limbuškem nabrežju. Kar ena za drugo so zrasle čolnarne, ki so bile kasneje znane kot čolnarna TVT Boris Kidrič, čolnarna Tabor, čolnarna Elektrokovine in čolnarna UJV. Vse, razen čolnarne UJV, so zgradile tudi svoje hangarje za shranjevanje čolnov in jadrnic. Tisoči delavcev in drugih obiskovalcev je prihajalo peš, s kolesi, motorji, pa tudi z vlakom na ta košček raja pod soncem. Ljudje so se kopali, jadrnali, sončili ali pa smo počivali na zelenicah ob čolnarnah, ki so morale odpreti vrata za vse obiskovalce. Skratka, ljudje so se družili in se veselili. Zgledalo je, da je bila postavitve čolnarn odlična poteza in da bo tako večno trajalo. Mariborski politični in turistični delavci so imeli velike načrte z Mariborskim- Brestrniškim jezerom, kjer naj bi postal sodoben rekreacijski center, ki bi povezoval dolino ob reki Dravi vse do Dravograda. Problem je bil že takrat, da je večinoma ostalo le pri načrtih, katerih realizacija se v večini primerov ni nikoli končala in to se je ponavljalo vse do danes.

Na spremembe dogajanja na Limbuškem nabrežju so nas opozorili naslednji dogodki. Leta 1966 je v Večeru izšla novica o najemu čolnarne Elektrokovine, kar je pomenilo, da se finančna računica glede poslovanja čolnarne ne izide. To je potrdilo tudi dejstvo, da je najemnica po poteku pogodbe čolnarno zapustila. Enake težave so se začele pojavljati tudi pri drugih čolnarnah. V tem obdobju sta TNZ prevzela zakonca Špringer. Podjetja so pričakovala dobiček ali pa vsaj pokritje stroškov, kar pa se ob zmanjšanem obisku in mrtvi jesensko zimski sezoni ni zgodilo. K zmanjšanju obiska so vplivali še drugi dejavniki. Omenili smo že začetke letovanja na morju, Tako g. Šauperl kot Skalicky sta kot dobra poznavalca takratnih razmer omenila, da se je obisk čolnarn zmanjšal, ko so avtomobili postali dostopnejši in so se ljudje na oddih odpravljali v oddaljene destinacije, še posebej na morje. To dokazuje tudi dejstvo, da je imela Elektrokovina v sedemdesetih letih enajst hišic v Vrsarju in je leta 1966 kupila nedograjeni stanovanjski blok v Betini³¹ ter ga preuredila v počitniški dom, ki je bil vedno polno zaseden.

Veliko se je spremenilo tudi glede dogajanja na sami Dravi. Leta 1969 je Skupščina občine Maribor sprejela odlok o plovnem redu na reki Dravi predvsem zaradi pritožb posameznikov in društev zaradi nereda, ki ga je povzročala plovba motornih čolnov. Avstrijsko podjetje Mercury, ki izdeluje motorje za čolne, naj bi celo na Dravi prirejalo promocijske plovbe, ki pa so na avstrijskih jezerih prepovedane. Ti čolni so ogrožali ostale čolne, jadrnice in kopalce, še posebej pa so motile ribiče, ki so se pritoževali nad skromnim ulovom. V Večeru se je pojavilo kar nekaj člankov, ki so opozarjali na ta problem. Del članka z naslovom »Uničujemo naše bogastvo – naravo« objavljenega v Večeru 14. junija 1978 na strani 7 citiramo: *»Z jezera so popolnoma izginili čolni na vesla, pa tudi jadrnic je zelo malo ali skoraj nič. Izpodrinili so jih motorni čolni. Rekreativna z jadranjem, čolnarjenjem pa ni noben užitek, če te v majhnem čolnu neprestano premetavajo valovi, ki nastajajo ob njihovih divjih vožnjah. Da ne govorimo o motenju sprehajalcev ob obalah, ki si želijo miru, svežega zraka in počitka, a ga je tu ob hrupu, ki je takšen kot v mestu, ne najdejo. Nekaj sto ribičev, ki si za hobi ne morejo izbrati Pohorja, temveč reko, se tudi zavzema za svoje pravice do športne dejavnosti, ki ni niti tako poceni. Če pa še neprestano brnijo okrog in okrog motorni čolni, ki ustvarjajo hrup in smrad po izpušnih plinih, ti kaj kmalu vzvalovijo tudi živci, ker vidiš, da niti kot občan, še manj pa kot ribič nisi deležen podpore in zaščite, ki ti pripada po ustavi«!* (Jože Štraus, Večer 1978)

---

³¹ Majhno mesto na otoku Murterju, Hrvaška

Ker odlok, ki ga niso spoštovali, ni dosegel cilja, se je po poročanju Večera zmanjšal obisk ljudi, ki so na tem področju iskali mir in počitek. Leta 1998 pa je bil sprejet Odlok o ureditvi plovbe po reki Dravi, ki je popolnoma prepovedal uporabo čolnov na motorni pogon razen za izredne primere (gasilci, reševanje).

Poleg omenjenih težav je bil problem tudi dostop do Limbuškega nabrežja, ko so se začeli obiskovalci voziti z avtomobili. Neurejena cesta je odvrčala motoriziranega gosta. Cesta je bila makadamska, polna udarnih jam in je peljala brez zavarovanega prehoda čez železniško progo. Tega problema so se zavedali tudi na Krajevni skupnosti Limbuš, kjer so si želeli urejenega Limbuškega nabrežja in vrnitev obiska, kot je bil nekoč. Leta 1980 je s strani KS Limbuš prišla pobuda o revitalizaciji nabrežja z ureditvijo športnih igrišč, celo bazena in seveda ceste. Gozdno gospodarstvo in tovarna Marles³² naj bi bila pripravljena sofinancirati novo sodobno cesto v dolžini 500 metrov. Do asfaltiranja celotne ceste do čolnarn na Limbuškem nabrežju v dolžini 1300 m je prišlo v letu 1989. Sredstva so združila Skupnost za ceste, podjetja, ki so bila lastnice čolnarn in zasebnike. Ker se je v revitalizacijo nabrežja aktivno vključilo Turistično društvo Limbuš in KS Limbuš, ki sta bila najemnika nekdanjega hangarja čolnarne Tabor, je kazalo, da bo limbuško nabrežje zopet zaživelo, a je to trajalo le kratek čas. Naj tu dodamo, da je tudi cesta opravljala svojo poslanstvo le 14 let. Leta 2002 so cesto zaprli, ker je bil prehod čez železniško progo preblizu železniške postaje. Kot da ni bilo tako že, ko so jo odprli?! Tako se je treba na nabrežje peljati po slabo označeni daljši cesti, kar verjetno zmoti marsikaterega obiskovalca. Tudi nas je pri prvem obisku.

Ko smo zasledovali dogajanje na čolnarnah, je bilo zanimivo, kako so si v Večeru sledili naslovi, ki so ob vsakem novem najemniku, kasneje lastniku, dajali upanje, da pa se bo takrat res nekaj spremenilo, da se bo na nabrežje vrnilo življenje, da se bodo uresničili načrti, ki so jih novi lastniki imeli in želeli uresničiti. Razen na čolnarni Elektrovine, ki jo je razen 4 leta, vseskozi upravljal družbeni standard v podjetju in so se zamenjali le upravniki, ki pa so bili delavci družbenega standarda, so se na drugih čolnarnah serijsko menjavali najemniki, ki so menili, da bodo uspešno poslovali, pa se do sedaj to še ni zgodilo. Kako bo v bodoče, bomo poskusili predvideti v nadaljevanju. Podjetja, ki so oddajala čolnarne v najem, so zahtevala najemnino, promet na čolnarnah pa je bil preslab, da bi bilo dovolj za najemnine, plače zaposlenih in pokrivanje stroškov, kaj šele dobička. Upanje o boljših časih se je najbolj kazalo, ko sta zakonca Kuhar prevzela čolnarno Tabor, saj sta imela bogate in uspešne gostinske izkušnje v tujini. Iz čolnarne sta ustvarila eno najbolj prepoznavnih restavracij na Štajerskem

---

³² Tovarna kuhinj in lesenih hiš, ki je stala ob Limbuškem nabrežju

in kazalo je, da je to zgodba o uspehu, pa se je verjetno zaradi preambicioznih načrtov Huga Kuharja zalomilo in restavracija je počasi izgubila na kvaliteti, danes pa je sramota za lastnika in Limbuško nabrežje. Podobne zgodbe so se dogajale po osamosvojitvi Slovenije, ko so podjetja, ki so izgubila jugoslovanske trge, začela propadati. Sledili so stečaji in v stečajni masi so se znašle tudi čolnarne, ki so se potem prodale po manjši ceni kot je bila njihova realna vrednost in so jih kupili posamezniki, ki so imeli le malo ali pa nič znanja o gostinstvu. Tako so kljub ambicioznim načrtom kar po vrsti usahnile čolnarna UJV, pa čolnarna Elektrovine, ki je celo pogorela, pa opevana Marina – nekdanja čolnarna TVT .

Kakšno je stanje na Limbuškem nabrežju danes, naj povedo slike, ki povedo več kot besede.

Slika 69: Ostanki čolnarne UJV leta 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)

Slika 70: Zasebna vila na parceli nekdanje čolnarne Elektrokovine, ki zapira dohod do Drave 2019. (Vir: Lastna zbirka 2019)

Slika 71: Restavracija Hugo, prej čolnarna Tabor 2019 (Vir: Lastna zbirka 2019)

Slika 72: V začetku hangar čolnarne Tabor, 2019 čokoladnica Teta Frida. (Vir: Lastna zbirka 2019)

Slika 73: Drava center 2019-nekoč čolnarna TVT BK. (Vir: Lastna zbirka 2019)

Ker smo si ob začetku raziskovalne naloge zastavili določene hipoteze, na koncu pogledjmo o čem smo pravilno sklepali in kaj ne.

- Prva hipoteza : Vse čolnarne so zgradili okoli leta 1960!

Hipoteza v glavnem drži, saj smo kljub težavam zaradi različnih datumov ugotovili, da so vse čolnarne začeli graditi pred 1960, da pa so nekatere dogradili ali odprli kmalu po letu 1960. Povedati je potrebno, da so poleg gostinskih objektov (čolnarn) gradili še spremljajoče objekte, kot so hangarji za čolne, skladišča, športne objekte itd.

- Druga hipoteza: Čolnarne so bile namenjene sprostitvi in oddihu delavcev tovarn iz Maribora

Druga Hipoteza je bila zastavljena pravilno. Čolnarne so tako na levem, kot na desnem bregu Drave zgradile tovarne, oziroma njihova društva in sindikati. Izjema je bila čolnarna UNZ, za katero ni stala tovarna, temveč Uprava za notranje zadeve. Ostale čolnarne na Limbuškem nabrežju so zgradile Elektrokovina, Tkalnica in predilnica Tabor in Tovarna železniških vozil Boris Kidrič. To so bile za tiste čase uspešne in hitro razvijajoče tovarne, katerih število zaposlenih se je hitro večalo, tako da so morali sindikati ter vodstva tovarn začeti skrbeti za sprostitev in oddih svojih zaposlenih. Tu še enkrat opozarjamo, da so se imena čolnarn vseskozi menjavala zaradi preimenovanja tovarn, ki so se v času samoupravljanja združevale in razdruževale, pa tudi najemniki in kasneje lastniki so čolnarnam dajali imena, ki bi vabila obiskovalce.

- Tretja hipoteza: Množično obiskovanje čolnarn je začelo upadati, ko so tovarne začele graditi počitniške objekte na morju.

Menimo, da je ta hipoteza le deloma pravilna. Res je kar nekaj sogovornikov menilo, da je bil eden od vzrokov preusmeritev delavcev na letovanje na morju. Vse omenjene tovarne so namreč na Jadranu začele postavljati prikolice, montažne objekte in tudi večja letovišča, ki so jih v sezoni polnili njihovi delavci z družinami, a tu so ostali še pomladanski in jesenski meseci, ko ljudje niso odhajali na morje, pa so čolnarne vseeno začele samevati. Torej je bilo več vzrokov za upad obiska. Nekaj smo jih omenili; slaba cesta za motorna vozila, ki jih je bilo vedno več, motorni čolni na Dravi, ki so motili obiskovalce itd. Verjetno je bil razlog tudi večja kupna moč prebivalstva, ki je našlo druge atraktivne lokacije, pa večja in boljša gostinska ponudba v Mariboru in okolici. Mislimo, da je na padec obiska vplivala tudi kadrovska struktura na čolnarnah in preskromna ponudba ter reklama. Navade in potrebe ljudi se spreminjajo in kar je bilo nekoč privlačno in zanimivo lahko postane odbijajoče.

- Četrta hipoteza: Ob nastanku gospodarske krize v 90. letih so se čolnarne dale v najem ali v odprodajo.

Hipoteza drži. Z začetkom razpadanja Jugoslavije se je poleg gospodarske krize pojavila tudi finančna nedisciplina. Namesto denarnega kroga so se pojavile kompenzacije in tovarne so se

začele zadolževati pri bankah, kar je na relativno kratek rok pripeljalo do tega, da so začele tovarne prodajati svoje premoženje (tudi čolnarne) ali pa so te postale lastništvo bank ali pa pristale v stečajni masi. Tako so v zelo kratkem času vse čolnarne postale zasebna last. Lastniki so računali na dober posel, ker pač niso poznali realne situacije in posledično so čolnarne prešle v roke novih lastnikov, ki pa pri življenju držita le še dve bivši čolnarni na Limbuškem nabrežju. Kaj predvidevamo o njuni nadaljnji usodi pa v nadaljevanju.

- Peta hipoteza: Novi lastniki ali najemniki niso znali izkoristiti dane možnosti in čolnarne so prehajale iz roke v roko, oziroma začele propadati.

Hipoteza drži in smo nanjo odgovorili že pri četrti hipotezi

- Šesta hipoteza: Gostinski objekti, ki še delujejo na območju čolnarn imajo poleti možnosti za uspešno delovanje, pozimi pa ne.

Do današnjih dni in delno tudi ta trenutek ta hipoteza vzdrži kritično presojo, kako bo pa nadalje, pa bomo videli. Da hipoteza drži ta trenutek dokazuje v zimskem času nedelujoči Center Drava, ki je zaprt. Zaprt pa je, ker ni gostov, za tistih par obiskovalcev pa se finančno ne izplača imeti zaposlene, ki stanejo in imeti stroške z ogrevanjem, zalogami itd. In tako je bilo tudi v preteklosti. Vse čolnarne zaradi jesensko zimske sezone, ki je bila vedno mrtva sezona, niso poslovale rentabilno. Nekaj časa je bila izjema restavracija Hugo, ki je veliko vložila v prepoznavnost in zaradi tujih gostov. Obiskovalci drugih čolnarn pa so bili večinoma delavci iz tovarn, ki so si tudi v času sezone privoščili bolj skromno zapravljanje. Vodstva tovarn so skušala mrtvo sezono polniti z navodili, da se sestanki in poslovna kosila dogajajo na njihovih čolnarnah, a so se razni direktorji temu izogibali in svoje partnerje vodili v bolj luksuzne lokale v Mariboru in okolici. Ker se število obiskovalcev Limbuškega nabrežja dan danes ni nič povečalo, vsaj kar se zimske sezone tiče, menimo, da bo s takšno ponudbo, ki je trenutno na nabrežju, težko poslovati rentabilno. Upamo, da bo naša hipotezo demantirala restavracija in čokoladnica Teta Frida z novo ponudbo glamping naselja in da bo tudi zimska sezona prinesla vrvež na ta prostor ob Dravi.

- Sedma hipoteza: Limbuško nabrežje je biser, ki bi se ga dalo boljše izkoristiti

DRŽI! Ob tej hipotezi bomo poskušali nakazati, kaj je potrebno storiti, da bi Limbuško nabrežje, ki je resnično čudovito območje, zaživelo.

Kot prvo bi se morali povezati lastniki objektov in parcel na nabrežju, ob sodelovanju KS Limbuš in MO Maribor. Trenutno sta nosilca gostinske, turistične in rekreativne dejavnosti na

Limbuškem nabrežju Teta Frida in Drava Center. Za uspešno poslovanje je po naše nujno, da se povežeta in skupno načrtujeta dejavnosti, ki jih nima smisla podvajati. Za Teto Frido mislimo, da ni bojazni, da bi bila zanjo zimska sezona pogubna, saj ima v delu prostorov proizvodno slaščic, ki jih razvažajo po svojih poslovalnicah po Sloveniji in si tako pokrivajo stroške poslovanja, ko ni gostov. Večji problem vidimo v glamping naselju, kjer dvomimo, da bodo pozimi privabili zadostno število gostov in seveda v Drava centru, ki bi za uspešno poslovanje moral biti odprt tudi pozimi. To bo možno le z atraktivno ponudbo, ki pa je možna. Na zemljišču, kjer je bila nekoč čolnarna UJV, bi se lahko z lastnikom, ki pa ga nam prejšnji lastnik ni izdal, dogovorili, da bi se postavil ogrevan šotor za tenis, ki bi ga igrali gostje glamping naselja pozimi, poleti pa bi bilo igrišče odprto, saj je ob vodi in v gozdu prijetno za igranje tenisa. Za starejše goste bi lahko postavili balinarsko stezo, za mlajše pa igrišče za odbojko na mivki in mogoče še kaj. Takšen športni park bi bil zanimiv tudi za krajanje Limbuša in Pekar, kjer takšnih uslug ni. Poleti bi moral biti velik poudarek na kolesarjenju, saj je v bližini kolesarska steza, za gorska kolesa pa so primerne stezice v gozdu in okolici. Možno je kolesariti do Maribora, zahtevnejši pa lahko opravijo krožno kolesarjenje preko Mariborskega otoka, mimo Kamnice, Brestrnice do Selnice, nato pa preko Ruš do Limbuškega nabrežja. Pozimi bi lahko izposojali tekaške rolke, saj so v bližini odlični tereni za rolkanje, če pa bi bil sneg, pa tekaške smuči. Te rekvizite bi lahko izposojali na Drava Centru, kjer imajo tudi prostore za shrambo. Lastnika delujočih objektov bi se morala dogovoriti za manjše drsališče, ki povsod privablja ljubitelje tega športa. Prav tako bi lahko v Drava centru uredili prostor za fitnes, ki bi ga koristili gostje po razvažanju s čokoladnimi slaščicami. Smiselno bi bilo nabaviti tudi kakšen kombi za prevoz gostov na Pohorje, kjer je zanimiva ponudba tako pozimi kot poleti, vemo pa, da se petični tuji gosti radi pustijo razvajati. Ker je na prostoru nekdanje čolnarne Elektrokovine zasebna vila, ki sicer tja nikakor ne sodi, je to področje za obiskovalce izgubljeno, je pa še vedno neizkoriščena nekdanja restavracija HUGO. Hugo Kuhar je dokazal, da lahko na Limbuškem nabrežju uspešno deluje vrhunsko gostišče. Njega so pokopale pretirane ambicije, ne pa restavracija. Menimo, da bi takšna vrhunska kuhinja in postrežba v obnovljeni restavraciji bila vaba za goste glamping vasice, saj smo prepričani, da bodo, če seveda bodo prišli, to le premožnejši tujci in verjetno redki Slovenci. Bi pa takšen lokal z vrhunskimi vini iz Meranovega in drugih vinorodnih okolišev ter odlična hrana premamila tudi poslovneže iz Maribora in okolice. Pikniki, čolnarjenje in jadranje bi naj ostali v domeni Drava Centra, ki pa bi lahko svojo ponudbo popestril tudi z dogovori s čolnarnami na levi strani Drave, morda celo z kakšnim zip line preko Drave, saj je za zgradbo precejšen hrib in stolpič na njem bi zagotovil zanimiv spust. Vrnili pa bi se s sedežnico nad Dravo. To bi bilo doživetje. Torej za konec - s

povezovanjem in dogovarjanjem med deležniki na Limbuškem nabrežju in realizacijo izvedljivih idej bi se lahko na obrežje vrnil vrvež, ki si ga vsi tako želimo.

5. UPORABLJENA LITERATURA

5.1. Interna gradiva podjetja

Elektrokovina d.o.o. (1968) Dvajset let Elektrokovine (interno gradivo), Elektrokovina d.o.o., Maribor.
Elkom Elektrokovina n.sol.o. (1968) 30 let, (interno gradivo), Elektrokovina n.sol.o., Maribor.
Elektrokovina d.o.o. (1978) Elektrokovina, (interno gradivo), Elektrokovina d.o.o., Maribor.
Elektrokovina d.o.o. (1989) Informacije Elkom (interno gradivo), Elektrokovina d.o.o., Maribor.
MTT (1975) Bilten 1961-1975, (interno gradivo), MTT, Maribor.
MTT (1983) Razgledi 1976-1983, (interno gradivo), MTT, Maribor.
TVT Boris Kidrič (1991) Odmevi 1984-1991, (interno gradivo), TVT Boris Kidrič, Maribor.

5.2. Časopisni članki

Ambrož, N., Ferk L.(2008) 'Nasedle mariborske čolnarne', *Večer*, 12. 7. 2008, str. 20.
Bizjak S.: Mrtva reka, *Večer*, 29. 7. 2008, str. 16.
Brumen J.: Zakaj tak hrup na Dravi, *Večer*, 9. 8. 1978, str. 7.
B.S.: Še ob pravem času, *Večer*, 19. 12. 1980, str. 7
Debenjak Š.: Limbuško nabrežje se znova prebuja, *Večer*, 22. 7. 2010, str. 19.
E.Z.: Mariborsko jezero-rekreativni center, *Večer*, 6. 7. 1961, str. 4.
F.D.: Do čolnarne po asfaltu, *Večer*, 20. 7. 1989, str. 7.
Ilec S.: Limbuško letovišče nič več iluzija, *Večer*, 25. 7. 1992, str. 10.
Jančič P.: Dobiček-za oddih ob Dravi, *Večer*, 16. 8. 1988, str. 7.
Jesenšek G.: V nedeljo popoldne na brestaniškem jezeru, *Večer*, 7. 8. 1961, str. 8.
Kajzer R.: Živžav le na Limbuškem nabrežju, *Večer*, 31. 7. 1993, str. 9.
Klipšteter O., Meršnik M.: Pozabljena dolina, *Večer*, 4. 8. 1962, str. 3.
Kodrič Z.: Čolne posojati ali ne, *Večer*, 17. 6. 1986, str. 7.
M.M.: Kuharjevi načrti (ali le sanje), *Večer* 3. 2. 1993, str. 9.
Mencinger U.: Hugo, *Večer*, 9. 8. 1996, str. 11.
Mencinger U.: Najbolj znan mariborski biftek, *Večer*, 1. 2. 2001, str. 40.
Niedorfer S.: Čolnarna ali marina? Oboje, *Večer*, 1. 8. 2007, str. 19.
Neznan avtor.: V službo sprejmemo upravnika čolnarne, *Večer*, 2. 8. 1961, str. 6.
Neznan avtor.: Objava, *Večer*, 16. 9. 1966, str. 2.
Neznan avtor.: Čolnarna Drava DKUD, *Večer*, 19. 12. 1968, str. 6.
Neznan avtor.: Gostišče Hugo, *Večer*, 28. 9. 1985, str. 21.
Neznan avtor.: Tudi v nedeljo, *Večer*, 12. 5. 1990, str. 6.

Neznan avtor.: Javni razpis, Večer, 16. 6. 1993, str. 22.
 Neznan avtor.: Prijet vlomilec in pomagač Večer 5. 7. 1994, str. 17.
 Neznan avtor.: Obala je last vseh, Večer, 12. 7. 1996, str. 12.
 Pauko mag. F.: Več izgubljam, kot pridobivamo, Večer, 19. 8. 1972, str. 6.
 P.K.: Državno prvenstvo v kajakih in kanujih, Večer, 20. 8. 1957, str. 5.
 Rajzer R.: Poletno počitniško zatišje, Večer, 3. 7. 1992, str. 8.
 Skalicky B.: Igrišča v bazenu, 30. 7. 1985, str. 7.
 Skalicky B.: Pospravljamo, kar smo popackali, Večer, 8. 6. 1988.
 Šauperl f.: Turistične zanimivosti našega kraja, Naš kraj , glasilo KS Limbuš 2018, str. 9.
 Šoštaršič N.: Čolni še vedno drvijo mimo odloka, Večer, 9. 8. 1969, str. 2.
 Šprogar U.: Revitalizacija življenja ob Dravi, Večer, 17. 1. 1995, str. 10.
 Štraus J.: Uničujemo naše bogastvo-naravo, Večer, 14. 6. 1978, str. 7.
 Štruc J.: Limbuško nabrežje, Večer, 19. 4. 1984, str. 9.
 T. Č.: Limbuško pivo in Dravska roža, Večer, 4. 5. 2000, str. 18.
 T.V.: Čolnarna namenjena vsem, Večer, 9. 6. 1989, str. 8.
 Več avtorjev: Zdaj delamo pač za Avstrijce, Večer, 18. 11. 1991, str. 24.
 Vugrinec B.: Gostišče za sladokusce, Večer, 20. 10. 1983. str. 8.
 Vugrinec B.: Močne prijateljske vezi, Večer, 17. 12. 1997, str. 48.
 Vugrinec B.: Kot nekoč na Dravi, Večer, 23. 3. 2005, str. 36.
 Waldhuter D.: Hugo Kuhar in Mazda pojasnujeta vsak po svoje, Večer, 8. 5. 2001, str. 1.
 Zelnik L.: Napovedujejo nebesa za čokoholike, Večer, 8. 8. 2019, str. 10.

5.3. Internetni viri:

Ambrož N.: (2006) Čolnarna prodana Quadru *Pressreader*, Dostopno na: <https://www.pressreader.com/slovenia/vecer-0872/20161129/281655369682336>, dostop 19. 12. 2019.
 Brezovnik A.: (2006) Načrti za Megalaxijo *Dnevnik*, Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/175918>, dostop 12. 1. 2019.
 Citymagazine (2009) *Elektronski vir*, <https://citymagazine.si/lokal/gostilna-pri-ani-hisa-sosic/>, dostop 27. 11. 2018.
 Čiček V.: (2019) Na Limbuškem nabrežju bo poleti zaživela luksuzna glamping vas , Dostopno na: <https://maribor24.si/lokalno/foto-in-video-na-limbuskem-nabrezju-bo-poleti-zazivela-luksuzna-glamping-vas>, dostop 10. 10. 2019
 Drava center (2013) *Elektronski vir*, <http://www.dravacenter.si/>, dostop 12. 9. 2019.
 Dravske elektrarne Maribor (2008) *Elektronski vir*, <http://www.dem.si/sl-si/Novinarsko-sredisce/Sporocila-za-medije/Token/Info/ArticleID/61> dostop 19. 9. 2019.
 Dravske elektrarne (2015) Razpisna dokumentacija, *Elektronski vir*, http://www.dem.si/Portals/0/Oddaja%20nepremi%C4%8Dnin/RazpisnaDokumentacija_Colnarna.pdf dostop 30. 9. 2018.
 E-poroka.com *Elektronski vir*, <https://e-poroka.com/ponudnik/restavracija-drava-center/>, dostop 26. 9. 2019.

Facebook Drava center *Elektronski vir*,
https://www.facebook.com/pg/DravaCenter/posts/?ref=page_internal, dostop 12. 9. 2019.

Industrijske pešpoti (2012) *Elektronski vir*, <http://industrijskapespot.si/tekstilni-institut---opis.html>, dostop 25. 11. 2018.

Mariborinfo.com (2019) EKSKLUZIVNO: Maribor dobiva najslajši luksuzni glamping na svetu, *Elektronski vir*:
<https://mariborinfo.com/novica/lokalno/ekskluzivno-maribor-dobiva-najslajsi-luksuzni-glamping-na-svetu/201500> dostop 17. 10. 2019.

Meglič B.: (2016) Črna gradnja leta. *Portal plus*. Dostopno na:
<https://www.portalplus.si/1878/kolbl-crna-gradnja/>, dostop 22. 9. 2018.

Murkovič T.: (211) Drava center prebujala Limbuško nabrežje *Pressreader*, Dostopno na:
<https://www.pressreader.com/slovenia/vecer-0872/20110901/282716223703792>, dostop 19. 9. 2019.

Nedelo izbira (2016) *Elektronski vir*, <https://www.delo.si/prosti-cas/kulinarika/nedelo-izbira-jackjoe-maribor.html> dostop 10. 1. 2019.

Rad Dobrojem spletna gostilna (2001) *Elektronski vir*, <http://www.rad-dobrojem.si/index.php?key=oceart&id=133>, dostop 22. 9. 2018.

Rad Dobrojem spletna gostilna (2005) *Elektronski vir*, <http://www.rad-dobrojem.si/index.php?key=oceart&id=106>, dostop 1. 10. 2018.

Teta Frida *Elektronski vir*, <https://www.tetafrida.eu/cokoladna-manufaktura>, dostop 12. 12. 2019.

Turistično društvo Limbuš *Elektronski vir*, <http://www.testing.pip-td-limbus.v-izdelavi.si/domov/>, dostop 26. 11. 2018.

Toplak D.: (2019) Nastaja čokoladna vas, *Večer*, Dostopno na [https://ris2016-vecer-com.eviri.ook.sik.si/arhivi/clanek.aspx?id=30223570416C315F57505A767837&tip=A&Tabela=2019](https://ris2016-vecer-com.eviri.ook.sik.si/arhivi/clanek.aspx?id=30223570416C315F57505A767837&tip=A&Tabela=2019;)., dostop 28. 3. 2019.

Vesti iz TAM (1968) *Elektronski vir*,
https://www.kamra.si/images/mmelementi/dokumenti/14717_AS_580_1968.pdf, dostop 13. 11. 2018.

Zapisnik 35.seje MS (2010) *Elektronski vir*,
<http://www.maribor.si/povezava.aspx?pid=3124>, dostop 1. 11. 2018.